
"RØD SNØ I HIMALAYA"

*ET FORSØK PÅ Å FINNE RASJONELLE FORKLARINGER PÅ
SIACHEN -KONFLIKTEN I KASHMIR MELLOM INDIA OG PAKISTAN*

HOVEDOPPGAVE

INSTITUTT FOR STATSVITENSKAP
DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET
UNIVERSITETET I OSLO
SEPTEMBER 1997

SKREVET AV:

CHRISTINE M. HOLO

FORORD

Først vil jeg takke min veileder, Jon Hovi, for meget god veiledning.

Takk til Robert Wirsing som sendte meg Chibbers artikkel som var umulig å oppdrive i Norden og Europa.

Takk til Pamela Price på historie som tok seg tid til å lese hele oppgaven midt i flyttingen sin til utlandet.

Takk til Olle Törnquist på statsvitenskap for også å ha lest igjennom og gitt gode kommentarer på begynnelsen av et nytt semester.

Og endelig takk til min venninne Anne Cathrine Helme for korrekturlesing.

Varme tanker sendes mine gode venner og familie, spesielt min bror og mor, for å ha holdt ut med meg. Man blir gjerne litt distré, utålmodig og tenker mye på oppgaven - spesielt den siste tiden før levering.

Sist, men ikke minst - takk til min forlovede, Pierre-François Recoing, for støtte og oppmuntring.

KAPITTEL 1 :	1
1.1 BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING	6
1.2 FREMGANGSMÅTE	7
1.2.1 Situasjonslogisk analyse	8
1.2.1 Rasjonell teori i forhold til Siachen	9
1.2.2. Nested Games	10
1.2.3 Andre faktorer	11
1.3 EMPIRISK MATERIALE	11
1.4 DISPOSISJON OVER OPPGAVEN	12
KAPITTEL 2 :	13
2.2 HENDESESFORLØP	14
2.3 TAPSTALL OG DØDSÅRSAK	17
2.4 LEVEVILKÅR	19
2.5 HVA ER HENSIKTEN?	20
KAPITTEL 3 :	21
3.1 INNLEDNING	21
3.2 "NYTTE" VED SIACHEN-KONFLIKTEN	22
3.2.1 Strategiske betraktninger	22
3.2.2 Økonomiske forhold	25
3.2.3 Politiske hensyn	26
3.2.4 Demografisk/territoriell nytte	26
3.3 KOSTNADER VED SIACHEN-KONFLIKTEN	27

3.3.1 Døde og sårede	27
3.3.2 Økonomiske kostnader	27
3.3.3 Politiske kostnader	29
3.4 ANDRE FORKLARINGER	29
3.6	AVSLUTNING
31	
KAPITTEL 4 :	32
4.1 INNLEDNING	32
4.2 GRENSEFORHOLDENE I KASHMIR	33
4.2.1 Avtalene	33
4.2.2 Klatreekspedisjoner	36
4.2.3 Kartverk	37
4.2.4 Den Sino-Pakistanske avtalen fra 1963	38
4.3 AVSLUTNING	39
1. KAPITTEL 5 :	41
5.1 INNLEDNING	41
5.2 KORT POLITISK HISTORIE FOR PERIODEN 1984-1994	42
5.3 DET MILITÆRES STERKE STILLING	43
5.4 REGJERINGENES SVAKE STILLING	45
5.5 REGIONALE SENTRIFUGALE KREFTER	47
5.6 SIACHEN OG KASHMIR KONFLIKTENES SAMLENDE KRAFT	48
5.7 AVSLUTNING	50
KAPITTEL 6 :	51
6.1 INNLEDNING	51
6.2 FRYKTEN FOR ET PAKISTANSK FAIT ACCOMPLI	52
6.3 KORT POLITISK HISTORIE FOR PERIODEN 1984-1994	54

6.4 FRYKTEN FOR EN DOMINOREFFEKT	56
6.5 REGJERINGENES SVAKE STILLING	60
6.5.1 Koalisjonsregjeringenes tid (1977-1994)	60
6.5.2 Fragmentert partisystem	62
6.5.3 BJPs suksess - overlever den sekulære stat?	63
6.6 AVSLUTNING	64
KAPITTEL 7 :	65

KAPITTEL 1: INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING

Bakgrunnen for denne oppgaven er en avisartikkel i "Le Monde" i juni 1994, "Du sang sur la neige au Karakorum" (Blod på sneen i K.), som pirret min nysgjerrighet. Den handlet om en konflikt mellom India og Pakistan i Kashmir. Siden 1984 har de to landene hatt trefninger og sloss om isbreen Siachen og området omkring, i 6-7000 meters høyde. Artikkelen ga ingen åpenbare forklaringer på denne tilsynelatende irrasjonelle konflikten. Hvorfor i alle dager har Pakistan og India kriget om denne isbreen i over 13 år nå ? Det hele virker absurd og meningsløst. Denne hovedoppgaven søker å finne mulige forklaringer på Siachen-konflikten.

Jammu og Kashmir (heretter referert til bare som "Kashmir"), som Siachen er en del av, er et svært omstridt territorium som grenser til India, Pakistan, Kina og Afghanistan. Under britenes kolonitid hadde Kashmir en nærmest autonom status. Da britene trakk seg ut av India 15. august 1947 og Pakistan ble opprettet, var det muslimskdominerte Kashmir¹ ledet av en hinduprins: Maharaja Hari Singh. Prinsen hadde da ennå ikke avgjort om Kashmir skulle knytte seg til Pakistan eller India. Han drøydde avgjørelsen og var egentlig mest for autonomi, mens India og Pakistan presset på for at Kashmir skulle knytte seg til en av dem. I slutten av oktober 1947 krysset menn fra Pashtunstammen den pakistanske grensen til Kashmir. Det er stor uenighet om hva som skjedde den drøye uken fra mennene rykket inn til maharajaen gikk med på å gå inn i den Indiske Union, og undertegnet en "Instrument of Accession" den 27. oktober 1947. Det er strid om hvor mange som invaderte Kashmir, hvem som støttet dem, hva deres motiver var, hva de gjorde og på hvilke datoer. De siste to årene er det til og med sådd tvil om maharajaen undertegnet dokumentet før eller etter at indiske tropper ble sendt inn i Kashmir til Srinagar (Widmalm 1997:50-51). Konsekvensen ble i alle fall at maharajaen gikk med på å gå inn i den Indiske Union mot å få militær støtte fra India for å bekjempe opprørerne. Da de indiske troppene ble fløyet inn til Kashmir

¹ 77.11% ifølge en folketelling fra 1941 - Wirsing 1994:37.

ble styrker fra Pakistan gradvis mer involvert, og det brøt ut krig mellom India og Pakistan. 1. januar 1948 fikk presidenten i FNs Sikkerhetsråd et brev fra den indiske FN-representanten, hvor Sikkerhetsrådet ble bedt om å gripe inn for å opprette fred i Kashmir. Fra 1. januar 1949 ble våpenstillstanden iverksatt. Siden da har Kashmir vært delt av en våpenstillstandslinje (etter 1972: line of control, "LOC") med en pakistansk del (kalt "azad" - fri Kashmir + Northern Areas), og en indisk del som ble innlemmet i en egen delstat (Jammu og Kashmir). Det har siden opprettelsen av India og Pakistan i 1947 forekommet trefninger langs delelinjen i Kashmir i 1949, 1965 og 1971.

Oppgavens problemstillingen blir altså å prøve å finne mulige forklaringer på hvorfor Siachen-konflikten oppsto og hvorfor man ikke har klart å komme fram til en løsning på konflikten.

1.2 FREMGANGSMÅTE

Jeg søker å identifisere både mulige motiver/beveggrunner India og Pakistan kan ha hatt for å starte konflikten, og årsaker til at den ikke er bragt til opphør. For å finne disse årsakene vil jeg se på forskjellige "arenaer" (jf 1.2.3): først Siachen isolert, deretter Siachen som en del av Kashmir-konflikten, og så til slutt faktorer på det innenrikspolitiske plan i de respektive land (India og Pakistan) som kan være årsak til Siachen-konflikten og til at den fortsetter. På de to første arenaene vil jeg se på India og Pakistan som enhetlige rasjonelle aktører, mens jeg på den siste arenaen åpner "the black box" og analyserer enkelte faktorer på det innenrikspolitiske plan som kan belyse den vedvarende konflikten. Jeg vil her likevel fortsette å bruke rasjonell teori, men på et "lavere" nivå enn tidligere. Jeg vil se på de forskjellige subnasjonale gruppene, som for eksempel regjeringene, militæret eller opposisjonen, som rasjonelle aktører.

Tidsmessig vil jeg avgrense oppgaven til å gjelde perioden 1984-1994. Dette gjør jeg hovedsaklig pga. oppgavens omfang og begrensede ressurser, spesielt tidsressurser. En annen årsak til tidsavgrensningen er at kilder som omhandler utviklingen de tre siste årene er vanskelige å finne. Problemstillingen er også begrenset ved at den går ut på å finne mulige årsaker til konflikten. Jeg har altså ikke ambisjoner om å finne den ene eller de eneste årsakene som virkelig lå til

grunn for Siachen-konflikten. Det ville ha krevd alt for mye tid og ressurser. Aktørene i konflikten kan også ha hatt mulige vikarierende motiver, og da vil det være tilnærmet umulig å finne den virkelige årsaken til deres handlinger. Jeg nøyer meg altså med å identifisere mulige plausible forklaringer på denne tilsynelatende irrasjonelle konflikten.

1.2.1 Situasjonslogisk analyse

Prinsippet om metodologisk individualisme sier at de elementære begivenheter i samfunnsvitenskapelig analyse er individuelle menneskelige handlinger (Elster 1989b:13). Så er spørsmålet hva som styrer menneskelige handlinger. En måte å forklare menneskelige handlinger på er det Freudianske synet som sier at det er underbevisste ønsker og behov hos hver enkelt som er bestemmende for individets opptreden. I min oppgave vil jeg imidlertid konsentrere meg om et annet perspektiv - såkalt situasjonslogisk analyse - der det antas at det som regel ligger et mer eller mindre gjennomtenkt formål til grunn for en handling.

Situasjonslogisk analyse består av to hoveddeler: situasjonsmodellen og rasjonalitetsprinsippet. Situasjonsmodellen "består av en detaljert beskrivelse av tre ulike aspekter ved aktørens beslutningssituasjon - fysiske omgivelser, sosiale omgivelser og problemsituasjonen. De fysiske omgivelsene omfatter både forhold som er naturgitt og det som er skapt av tidligere menneskelig virksomhet. Sosiale omgivelser omfatter andre strategiske aktører som er relevante i sammenhengen, de sosiale relasjonene mellom aktørene, samt eventuelle institusjoner.

Problemsituasjonen refererer til det valget aktøren står overfor, og som så å si definerer hans eller hennes problem." (Hovi & Rasch 1996:74)

Å beskrive dette siste aspektet - problemsituasjonen - innebærer at man prøver å sette seg i aktørens situasjon, og se problemet fra aktørens synsvinkel. Analysen inneholder derfor et element av hermeneutisk innlevelse.

Den andre delen av situasjonslogisk analyse består altså av rasjonalitetsprinsippet. Hvis man klarer å vise at handlingen var adekvat for situasjonen slik aktøren oppfattet den "den gang da", kan man gjøre krav på å ha forklart og forstått handlingen. Det vil si at man antar at man kan forklare en aktørs handling ut fra

konteksten den ble utført i. Jeg skriver mer om rasjonalitet i forbindelse med Siachen-konflikten i neste avsnitt.

Hovi & Rasch (1996:78) skriver :

"Situasjonslogisk tankegang innebærer at særlige anstrengelser er påkrevet når en handling [...] umiddelbart ser ut til ikke å være rasjonell. Idéen er at nærmere undersøkelser - dersom de er grundige nok - som regel vil vise at det ligger fornuft også bak avgjørelser som umiddelbart kan virke meningsløse.

Og på side 79 fortsetter de :

"Fruktbarheten av rasjonalitetsprinsippet kan dermed være særlig tydelig i studiet av fenomener som vi lett forbinder med irrasjonalitet."

Dermed skulle denne hovedoppgavens problemstilling - å finne mulige forklaringer på den tilsynelatende irrasjonelle Siachen-konflikten - egne seg godt til bruk for rasjonell teori.

1.2.1 Rasjonell teori i forhold til Siachen

Siachen-konflikten virker ved første øyekast altså som en irrasjonell konflikt.

Handlinger som blir studert i samfunnsvitenskapene kan ofte virke uforståelige ved første øyekast, men nærmere studier avslører ofte at aktørene hadde gode grunner til å handle slik de gjorde.

"Når man står overfor en gitt tekst eller en gitt handling, bør man som arbeidshypotese gå ut fra at den er konsistent og rasjonell. Bare meget nølende, og etter mange forsøk på å vise det motsatte, bør man slutte at tekstens motsigelser er reelle, eller at handlingen virkelig var irrasjonell. I en mer allmenn formulering kan vi erstatte rasjonalitet med intensjonalitet: Man bør alltid gå ut fra at en handling er bærer av en plan eller et prosjekt, selv om man kanskje med tiden kan bli nødt til å gå fra denne hypotesen." (Elster 1989a:167)

Som teori for å prøve å forklare konflikten, vil jeg derfor bruke situasjonslogisk analyse hvorav den andre delen består av rasjonalitetsprinsippet. Situasjonslogisk analyse og rasjonell teori kan derfor brukes om hverandre som betegnelser.

Forutsetningen om rasjonalitet innebærer enkelt sagt at man har en antagelse om at aktørene stort sett har gode grunner for å handle slik de gjør. Jeg vil bruke Elsters såkalte "tynne" definisjon av rasjonalitet, der en handling er rasjonell

"...hvis den står i et bestemt forhold til aktørenes virkelighetsoppfatninger ("beliefs") og ønsker ("desires"), som tilsammen benevnes som vedkommendes beveggrunner ("reasons"):

We must require, first, that the reasons are reasons for action; secondly, that the reasons do in fact cause the action 'in the right way'. Implicit in these requirements is also a consistency requirement for the desires and beliefs themselves." (Hovi/Rasch :1993: 23-24)

Det sentrale i denne definisjonen er konsistens, dvs. motsigelsesfrihet. Målene, handlingene og virkelighetsoppfatningene må være konsistente. Hvis det ikke foreligger konsistens, regnes ikke handlingen som rasjonell. Et eksempel på manglende konsistens er intransitive preferanser. Dette går ut på at man foretrekker A fremfor B, og B fremfor C, men i valget mellom A eller C vil man velge C. Andre brudd på rasjonalitet kan forekomme bl.a. ved viljesvakhet, selvmotsigelser og ønsketenkning.

1.2.2. Nested Games

George Tsebelis gjør bruk av rasjonalitetsprinsippet i sin bok fra 1990, *"Nested Games: rational choice in comparative politics"*. Der studerer Tsebelis situasjoner der aktører velger en tilsynelatende suboptimal løsning eller har en tilsynelatende irrasjonell atferd. Ved å se på flere faktorer, ved å utvide perspektivet og ta hensyn til konteksten, finner han at handlingene likevel var optimale/rasjonelle. I stedet for bare å se på én "arena" (hovedarenaen), utvider han perspektivet for å finne formålet for handlingen. Han undersøker med andre ord om årsakene til spillet på hovedarenaen er påvirket av situasjonen på andre "arenaer". Man kan nærmest si at man ser på flere "kontekster" som påvirker spillet på hovedarenaen. En annen mulighet er at tidsperioden man har sett på ikke er lang nok. Aktørene kan f.eks. handle på en tilsynelatende irrasjonell måte idag for å skape et "rykte" for fremtiden.

Det er denne måten å betrakte en situasjon/handling på jeg vil bruke i min oppgave. “Nested Games” kan nettopp sees på som en form for situasjonslogisk analyse der målet er å finne årsakene til en handling ved å ta hensyn til konteksten.

1.2.3 Andre faktorer

Spillteori vil stedvis bli brukt for å belyse visse mekanismer som kan forklare hvorfor konflikten startet og ikke er bragt til opphør. Allmenne forklaringer på krig og konflikt vil også bli brukt for å se om dette kan belyse Siachen-konflikten.

1.3 EMPIRISK MATERIALE

For å finne forklaringer på konflikten benytter jeg meg hovedsakelig av skrevne kilder, først og fremst annenhåndskilder. I noen tilfeller har jeg likevel klart å få tak i førstehåndskilder som for eksempel artikkelen av Edward W. Desmond fra 1989 i Time International. Kildene jeg har fått tak i kommer hovedsakelig fra Nobelinstituttets bibliotek og FN-biblioteket i Genève. Noe kommer også fra UBs filial på SV-fakultetet (USV) og fra NUPI, mens noen få artikler er funnet på Internet (www), PRIO og NRKs bibliotek. Det var som nevnt takket være en artikkel i *Le Monde Hebdomadaire* at jeg fikk kjennskap til Siachen-konflikten.

Det største problemet mitt har vært å bestemme opphavet til mine kilder. I denne oppgaven, som altså omhandler en konflikt mellom India og Pakistan og det dermed er snakk om en meget ømtåelig sak mellom de to landene, har det spesielt vært spørsmålet om det er en inder eller en pakistaner som har skrevet de forskjellige artiklene som har interessert meg. Dette spørsmålet er viktig for å avgjøre om jeg kan bruke kilden som en “beretning” eller en “levning”. Alle historiske kilder er levninger. Beretninger er en undergruppe av levninger. Når man utnytter en kilde som levning trekker man en slutning til kildens opphav, persepsjonen, og om gjenstanden. Hvis en betrakter en kilde som et uttrykk for en holdning hos opphavsmannen (eller resultatet av en handling), utnytter man det man kaller kildens performative aspekt. Når man derimot benytter en kilde som

beretning, betyr det at man trekker en slutning til kildens emne, at den meddeler noe om saksforhold angående et emne eller et objekt.

Selv om indere og pakistanere har skrevet visse artikler, kan disse uansett brukes som levninger, dvs. at de vil kunne fortelle noe om opphavet, om disse personenes oppfatning av konflikten. Å bruke disse artiklene som beretninger er derimot mer problematisk. Selv om det ofte er tale om folk tilknyttet universiteter som derfor kan forventes å ha integritet og en kritisk holdning til sitt eget land og dets handlinger, er det grunn til å være spesielt kritisk til hva slike artikler forteller om saksforhold. Hadde det vært mulig å få informasjon om forfatternes ståsted ville dette kunne bli brukt for å bedømme integriteten til vedkommende, og nasjonalitet ville ikke hatt noe særlig betydning. Dette er det imidlertid svært vanskelig å finne informasjon om.

Ved hjelp av SSCI (Social Science Citation Index) kan man finne ut hvilket universitet forfatteren er tilknyttet. Dette forteller derimot ikke så mye hvis vedkommende er ansatt ved et universitet i f.eks. Storbritannia eller USA, men kanskje opprinnelig kommer fra India eller Pakistan. Det er heller ikke sagt at en som hverken er fra Pakistan eller India ikke tar parti eller har mer sympati for en av partene.

Derfor må det avslutningsvis understrekes at det er all grunn til å være kritisk til enhver kilde, uansett hvilken nasjonalitet forfatteren har.

1.4 DISPOSISJON OVER OPPGAVEN

Neste kapittel beskriver Siachen-konflikten. Hensikten er å gi leseren et begrep om forholdene, både geografisk og værmessig, mm. Jeg vil også gå inn på hendelsesforløpet da konflikten brøt ut, i tillegg til å gjengi anslag over antall døde og sårede siden 1984.

Kapittel tre er et forsøk på å finne mulige forklaringer på konflikten i Siachen isolert. På denne arenaen vil jeg hovedsakelig se på India og Pakistan som enhetlige rasjonelle aktører. Dette vil være den første arenaen etter Tseblesis idé. Først vil jeg se på nytte-/kostnadsbetraktninger angående isbreen for å se om dette kan forklare noe. Siden vil jeg undersøke om det finnes mekanismer som kan forklare hvorfor konflikten ikke er bragt til opphør.

I kapittel fire vil jeg se på Siachen-konflikten i lys av den mer omfattende Kashmir-konflikten. Dette utgjør den andre arenaen. Her utvides perspektivet til å

gjelde hele Kashmir. Jeg vil imidlertid fortsatt se på India og Pakistan som i hovedsak enhetlige og rasjonelle aktører. Ligger årsaken til den fastlåste situasjonen i Siachen-området egentlig i Kashmir-konflikten? Kan Siachen forklares som en avlegger av Kashmir-konflikten?

I denne delen vil jeg også gå inn på avtalen om våpenstillstandslinjen fra 1949 og kartkoordinaten NJ 4892, med andre ord uenigheten om hvor grensen går mellom India og Pakistan i Kashmir - hvis det eksisterer noen grense.

Kapittel fem og seks vil tilsvare den tredje og fjerde arenaen som jeg ser Siachen-konflikten i lys av.

Kapittel fem omhandler interne faktorer i Pakistan som kan ha influert på Siachen-konflikten. Mulige forklaringsfaktorer vil her være de militæres sterke rolle i forhold til regjeringen, regjeringenes svake stilling og problemene i sammenheng med interne uroligheter.

I kapittel seks analyseres noen interne faktorer i India som kan forklare at Siachen-konflikten oppstod og ikke har opphørt. Her vil en mulig faktor være den tidligere erfaringen med Aksai Chin-konflikten med Kina. En annen faktor kan være fremveksten av koalisjons-/mindretallsregjeringer som er svake i forhold til opposisjonen, og som i Siachen-konflikten finner en populær og samlende sak for folket. Dermed er regjeringene ikke interessert i å ta upopulære avgjørelser som f.eks. å trekke seg ut eller på andre måter å få til en løsning på Siachen-konflikten. Spesielt med tanke på den økende populariteten til det hindunasjonalistiske partiet BJP - som ikke er beredt til å gi én flik av indisk territorium til Pakistan - har regjeringene hatt lite spillerom for mulige forhandlinger.

I kapittel syv, som er det siste kapittelet, prøver jeg å oppsummere forklaringene jeg er kommet fram til i oppgaven og gi en konklusjon.

KAPITTEL 2 :

SIACHEN, EN BESKRIVELSE

2.1 INNLEDNING

Hensikten med dette kapittelet er å beskrive konfliktforløpet og få fram det tilsynelatende "meningsløse" ved konflikten . Først i neste kapittel vil jeg forsøke å finne forklaringer på konflikten. Hoveddelen av informasjonen er hentet fra

artiklene av Jean-Pierre Clerc i *Le Monde* fra 1994, Edward W Desmond i *Time* fra 1989, Chibber, *Voice of America* og Wirsing.

Nordøst i Kashmir, på grensen mellom India, Pakistan og Kina (Xinjiang provinsen), ligger Siachen-isbreen i Karakorum fjellkjeden. I denne regionen, i 6-7000 meters høyde, ligger verdens høyeste krigsskueplass. I over 13 år har indiske og pakistanske tropper hatt tilnærmet de samme stillingene som da det hele startet i 1984.

"The Karakoram mountain fastness of northern Kashmir is an area no man had ever inhabited - and only a few had traversed - before Pakistani and Indian troops moved in to wage a bitter conflict [...] Says the general commanding the Indian sector: "This is an actual war in every sense of the word. There is no quarter asked and no quarter given." (Desmond 1989:19)

2.2 HENDELSSESFORLØP

Den 15. april 1984 ble en Indisk bataljon fra det indiske Kumaon-regimentet bragt med helikopter til tre fjellpass i Saltoro fjellkjeden: Sia La, Bilafond La (også kalt Saltoro Pass - Wirsing 1991:144) og Gyong La (Wirsing 1994:77). Chibber (1990:150-151) skriver at de sendte tropper til to av fjellpassene: Bilafond La den 13. april 1984 og Sia La den 17. april 1984. Dette er minst to måneder før den vanlige fjellklatringssesongen starter på Siachen. Saltoro-fjellkjeden er en mindre fjellkjede enn Karakorum, og ligger vest for Siachen-isbreen med topper opp i 7500 meter (Saltoro: 7742 m.o.h.). Ved disse fjellpassene bygget inderne poster. Mannskaper ble også bragt fra Ladakh til Dzingrulma der de anla en hovedbase. Til fots eller per helikopter begynte så de indiske militære å innta Siachen-isbreen ved en nøye planlagt operasjon. Inderne kalte denne operasjonen "Operation Meghdoot (Cloud Messenger)" (Wirsing 1991:159/Desmond 1989:20). De kontrollerte dermed praktisk talt hele den 74 km lange Siachen-isbreen fra der den begynner ved Indira Col til Dzingrulma ved dens avslutning (Wirsing 1991:143).

Pakistanerne ble tydeligvis "tatt på senga" og sto overfor et *fait accompli* fra indernes side da de den 25. april 1984 oppdaget indernes posisjoner i et område pakistanerne regnet som sitt. Det kom da til en trefning mellom de indiske troppene og en mindre styrke av pakistanere ved Bilafond La (Wirsing 1991:181). De sendte inn tropper og anla poster i slutten av juni 1984, som regel lavere enn indernes med unntak av den nordligste og høyeste posten "Conway Saddle" i 7000 meters høyde (Clerc 1994:3/Desmond 1989:19). Denne regnes som verdens høyeste permanente militære post.

Den første trefningen mellom indiske og pakistanske tropper skal ha skjedd den 23. juni 1984 (Clerc 1994:3) på Saltoro Range i den hensikt å få kontroll over adgangsveiene til isbreen (Wirsing 1991:143). Chibber skriver imidlertid at inderne ble observert allerede den 17. april av et pakistansk helikopter, og at den første trefningen fant sted ved Bilafond La den 25. april. Uansett vet man ikke hvem som skjøt det første skuddet fordi begge parter hadde en "news blackout" da krisen bygget seg opp. Etter dette var journalister henvist til offisielle talsmenn. Dette er også en av grunnene til at man ikke har nøytrale beretninger av opptakten til konflikten. UNMOGIP (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan) kunne ikke undersøke saken fordi Siachen lå utenfor deres mandat, som er å overvåke våpenhvilen og CFL (våpenstillstandslinjen). Først i 1985 erkjente partene at de var i en ny, åpen konfrontasjon. Siden 1984 har hverken postene eller fronten beveget seg i særlig grad. Kampene som utspiller seg er som regel artilleridueller og mindre infanteritrefninger. I gjennomsnitt er det én skuddveksling (artilleri) annen hver dag mellom postene, med noen skikkelige "dueller" innimellom. I 1988 introduserte inderne helikoptere for store høyder og tunge løft i et område der det inntil da kun hadde vært artilleri.

I *Le Monde*-artikkelen regner man med at rundt to til tre tusen soldater er fordelt på to til tre hundre poster. Chibber (1990:151) forteller at operasjonen, som startet med en halv bataljon de første månedene, siden har økt til omtrent to bataljoner. *Voice of America* siterer pakistanske militære talsmenn som hevder at indiske nyhetsrapporter skal ha nevnt at det er oppimot fem tusen indiske soldater på selve isbreen, mens de hevder at Pakistan har langt færre soldater "because it is conducting a defensive operation." (*Voice of America* 1995)

"Both sides had committed four battalions (between 5000 to 6000 men, including special units and support elements) directly to the Siachen front. India

probably deployed 3000 men in the Saltoro Range and its immediate vicinity, Pakistan somewhat less than that, perhaps about 2000 men." (Wirsing 1991:144)

Pakistan skal ha prøvd å ta indiske posisjoner gjennom massive angrep i 1985, 1987 og 1992, men det har hver gang vært mislykket og endt med store tap. Desmond (1989:22) skriver om pakistanernes forsøk på å fordrive inderne i 1987. Indiske tropper skal ha forlatt en post i 20.000 fots høyde på en skulder av Bilafond den foregående vinteren. Da de kom tilbake til våren oppdaget de at pakistanere hadde overtatt posten. Deretter fulgte en voldsom "seksdagerskrig" med artilleritrefninger mens indiske soldater besteg fjellet for å angripe posten. Ifølge en pakistansk offiser ble forsøk på å bringe nye forsyninger til posten avbrutt på grunn av dårlig vær, og pakistanerne som bemannet posten gikk tom for ammunisjon. De fem pakistanske soldatene skal ha kjempet til døden, og av de 60 indiske angriperne skal det bare ha vært seks igjen ved det siste angrepet. Chibber skriver også om denne episoden.

"[...] , the lesson that the held position cannot be captured was fully vindicated. The only exeption to this rule was the capture of Qaid post by 8 Jammu & Kashmir Light Infantry in june 1987. This post was established by the Pakistani side during the winter of 1986-87 at a hight of 6452 metres and it really dominated the entire Bilafond La complex. It was captured by a group of 60 volunteers from the battalion [...]" (Chibber 1990:151)

Tre måneder senere skal pakistanerne ha gjengjeldt med det største angrepet til da ifølge Desmond. 100 menn (inderne hevder at det var mange flere) fra en spesial- eliteavdeling gikk til angrep mot indiske poster på den andre skulderen av Bilafond. Pakistanerne klarte å ta en lavereliggende post, og den tredje dagen var de praktisk talt ved toppen av enda en. Den indiske befalshavende offiseren skal da ha bedt om over radio om en sperreild fra det indiske artilleriet, rettet mot sin egen post. Pakistanerne var utsatt og led store tap: rundt 20 døde og 30 ble såret - skjønt India hevder tallene er høyere. Noen av de drepte angriperne lå frosset ned i snøen i nesten ett år før indiske tropper gravde opp 14 lik og returnerte dem til Pakistan.

Målet for pakistanerne ser ut til å være å holde inderne der de er.

"Says a Pakistani brigadier: "We learned the lesson that it is too costly to attack. It is possible to push them off, but it would require a large number of troops and huge logistical preparations."" (Desmond 1989:22-23)

Frontene har dermed ikke beveget seg siden starten i 1984.

2.3 TAPSTALL OG DØDSÅRSÅK

Av "strategiske årsaker" (Voice of America 22.6.1995 17:02:32) er ingen nøyaktige anslag over antall døde noensinne blitt publisert. De tall man opererer med er derfor usikre. Man vet imidlertid at de første omkomne i 1984 var 27 indiske soldater som ble tatt av et ras. I artikkelen i *Le Monde* fra 15.6.1994 blir det anslått at 1000 er døde eller forsvunnet/savnet og 3000 såret. Wirsing (1991:181) skriver at det ifølge nyhetsrapporter var offisielt 18 drepte og 22 sårede på pakistansk side i august 1985. For omtrent den samme perioden meldte indiske nyhetsrapporter om 54 "Siachen-relaterte" dødsfall på indisk side. En borgerlig indisk avis (*Organiser*) skal ifølge Wirsing (1991:181. note 3) ha skrevet den 23. juni 1985 at over tusen pakistanske soldater var blitt drept i pakistanske angrep for å gjenerobre Siachen. Uoffisielt ble det i 1988 estimert at 250 indere per år ble "killed in action" i Siachen. Desmond (1989:19) skriver dessuten at ingen av partene utgir noen oversikt over tapstall, men anslår at hundrevis har dødd og tusenvis er skadet ialt.

Kilder som omhandler konflikten etter 1988 har vært vanskelige å få tak i fordi det i 1989 brøt ut sivil urolighet i den indiske delen av Kashmir. Det meste av stoffet om Kashmir etter 1989 omhandler derfor disse urolighetene, og Siachen-konflikten har kommet mer i bakgrunnen. Forøvrig har både India og Pakistan prøvd å holde denne konflikten unna internasjonal presse, derfor finnes det generelt få tilgjengelige kilder om selve Siachen-konflikten.

Med permanente militære poster og krigshandlinger i så ekstreme høyder som i Siachen-regionen, er det klart at soldatene dør av mer enn kuler og artilleritrefninger. Rasfaren er allerede nevnt. I og med at dette er en isbree, er det fare for sprekker og enhver patruljering av isbreen(-e) er derfor farlig.

Oksygeninnholdet i luften i disse høydene er dessuten bare halvparten av hva det er ved havoverflaten. Temperaturen kan vinterstid komme ned i -30°C , og når man i tillegg har med vinder som kan nå opp i 150 km/t og vare i dagesvis, kan den effektive temperaturen være -50°C . Kulden fører til forfrysninger, frostbitt, hypotermi og i værste fall fare for å fryse ihjel. Snøblindhet og hudskader forekommer som resultat av den sterke solstrålingen som reflekteres av snøen. I tillegg kommer problemer som høydesyke. Høydesyke kan inntre fra 3000 m.o.h. og høyere. De tidligste symptomer er hodepine, slapphet, kvalme, mangel på matlyst, søvnløshet og åndenød. Oksygeninnholdet i blodet avtar raskt desto høyere man kommer. Når høydesyken er livstruende har man som regel økt vanninnhold i hjernen (ødem) som resulterer i økt hjernetrykk. I en annen variant får man væskeansamling i lungevev og luftveier ("høyde-lungeødem"). Desmond (1989:20) nevner lungeødem som en av dødsårsakene på Siachen. Lungene blir plutselig fylt med blod og væske som fører til en langsam, gispende kvelning. Inderne, som har poster som ligger høyere enn pakistanerne, sier at én til to menn rammes hver dag. Flesteparten overlever hvis været tillater at de blir bragt med helikopter til sykehuset i Leh. Der blir de plassert i et trykkammer som simulerer trykket ved havoverflaten; dette er den eneste måten man kan reversere ødemet på. Nok en risiko i stor høyde er småblødninger i hjernen. Høydesyke kan ende med døden etter få dager hvis de første symptomene ikke blir tatt alvorlig (*Store Norske Leksikon*, bind 7:177). I leksikonet står det også

"Selv den best akklimatiserte høydeklattrer kan imidlertid ikke oppholde seg i høyder på ca. 7 km og mer i mange dager. I slike høyder mister man matlysten og blir raskt svakere, selv når man ligger stille i soveposen og "hviler". Å ligge værfast kan føre til døden."(:176)

Både *Voice of America* og Time-korrespondenten i New Delhi, Edward W. Desmond hevder at været og høyden tar flere liv enn kampene på Siachen. Desmond merket effekten av høyden da han var på reportasjetur til Siachen-området:

"I found that I was walking as slowly as possible to avoid breathlessness, dizziness and a pounding headache that were the punishment for any quick steps. Even standing still and talking left me breathless." (Desmond 1989:5)

Også ifølge Wirsing (1991:181) tar vær og klima flere liv enn kampene. Wirsing intervjuet i 1989 pakistanske offiserer med høy rang som fortalte at under 20% av de døde på pakistansk side falt i kamp de første årene av konflikten. Med andre ord døde 80% av andre årsaker enn kamphandlingene. Foruten vær, temperatur, klima, høyde, ras- og sprekkfare, får ulykker under slike ekstreme forhold lettere en dødelig utgang. Desmond (1989:20) bekrefter Wirsings tall. 8 av 10 dødsfall skal ifølge ham være forårsaket av været og høyden, foruten fall i bresprekker og ras.

Voice of America forteller også at tropper stasjonert over 6500 meter kan arbeide kun 2/3 av deres normale kapasitet, og kun være på vakt én måned om gangen. Over lengre perioder skjer det forandringer med blodets kjemi som kan føre til dødelig utgang eller sykdom. *Voice of America* forteller også at soldatene er mye mer utsatte dersom de får skuddsår fordi de blør mer i ekstrem kulde. Leger skal være stasjonert ved forposter, og "høydemedisin" utgjør en stor del av krigsomkostningene.

Hvordan kan pakistanere og indere klare å føre en krig i slike høyder?

2.4 LEVEVILKÅR

I *Le Monde*-artikkelen har journalisten snakket med soldater på den pakistanske siden av fronten. Soldatenes oppgaver består hovedsakelig i å holde korte vakter, rapportere om fiendens bevegelser og å skyte på fienden.

"The rules of engagement are clearcut on both sides: if there is a target, fire. Artillery observers, posted on peaks and ridgelines, keep watch day and night, with nightvision equipment after dark, for the other side's patrols and resupply columns." (Desmond 1989:20)

Ved "basecamp" på indisk side er det depot med våpen, ammunisjon og andre forsyninger. Disse blir transportert til fremre poster med helikopter hver dag. Ikke langt unna er flere middels store artilleribatterier gravd ned. Troppene blir trent i området. De blir akklimatisert i løpet av seks uker mens de lærer seg isklatring og vinteroverlevelse. Utstyr innbefatter østerrikske fjellstøvler og sveitsiske dunklær. I sentrum av leieren er det et monument over de falne som har forsvart Indias territorielle krav. Indiske tropper kaller ofte fienden for Ravana, som er den

heslige djevelkongen i *Ramayana*, et hinduistisk episk eventyr (Desmond 1989:22).

Ved Ghyari, en base ikke langt fra foten av Bilafond, har pakistanske soldater amerikanske dundresser og snøstøvler. De kaller inderne *baniyas*, et nedsettende uttrykk for hindukjøpmenn (Desmond 1989:24).

Soldatene på pakistansk side lever i grupper på to til åtte soldater i igloer av glassfiber som er beskyttet av sandsekker eller steinmurer. Hver post har en sykepleier for førstehjelp. Ved alvorlig skade må pasienten bringes ned til et nivå hvor et helikopter kan lande uten fare. For å få tiden til å gå og holde humøret oppe, spiller soldatene kort og hører mye på transistorradio, spesielt fordi man ikke sover noe særlig i slike høyder (Clerc 1994:3).

I gjennomsnitt er det en skuddveksling annenhver dag mellom postene på Saltoro-fjellkjeden. Et problem er at treffsikkerheten til rakettene er dårlig pga. høyden og klimaet. Likevel er det tidvis skikkelige dueller mellom postene der det blir skutt opptil 600 raketter på én dag (Clerc 1994:3).

2.5 HVA ER HENSIKTEN?

Militære observatører har beskrevet Siachen-konflikten som en av de dyreste og mest bortkastede i verden.

"They say the sides are fighting over a frozen wasteland that has no military or economic value" (Voice of America).

Le Monde siterer herr Qayyum, direktøren ved Institutt for Regionale Studier i Islamabad, som sier at Siachen-konflikten er den mest idiotiske krigen på jorden for tiden ("C'est la guerre la plus imbécile qui ait lieu sur terre en ce moment.").

Wirsing (1991:158-159) skriver om Siachen-konflikten at

"this one struck many foreign observers, and even some Pakistanis, as basically pointless, as essentially "much ado about nothing"."

Er denne konflikten virkelig så meningsløs som den kan virke? Hva er det som driver to land til å bruke så mye ressurser for å få herredømme over en isbre?

Et eksempel på en konflikt som kan virke like håpløs og merkelig som Siachen kan være striden mellom Hellas og Tyrkia om en holme i Egeerhavet. Den har

navnet "Imia" på gresk og "Kardak" på tyrkisk. I slutten av januar 1996 økte spenningen mellom Hellas og Tyrkia etter at greske soldater ble satt i land for å fjerne et tyrkisk flagg på holmen. Krigsskip fra begge landene patruljerte i farvannet, men etter forhandlinger trakk begge sider sine styrker ut.

Et annet eksempel er grensestriden mellom Peru og Ecuador, der "stridens eple" er et ubebodd jungelområde ved Cordillera del Condor.

"[...] the border of Peru and Ecuador had been re-drawn in the Protocol of Rio de Janeiro of 1942. The border in the Cordillera del Condor area, however, had remained undemarcated, and the region remained tense." (Keesing's Record of World Events 1995:40356)

Her kom det til trefninger i 1981, og i januar 1995 var det tilløp til krigshandlinger. Den 31. januar samme år inntrådte en våpenhvile.

På den annen side har ingen av disse konfliktene vart i 13 år eller foregått under så ekstreme forhold som Siachen-konflikten. Man kan dessuten lettere finne årsaker til disse konfliktene enn til Siachen-konflikten. Strid om øyer er som regel forbundet med interesser til territorialfarvannet, kontinentalsokkelen og økonomiske soner som "følger med" herredømmet over en øy. Dessuten kom det ikke engang til krigshandlinger mellom Hellas og Tyrkia om Imia/Kardak. I striden mellom Ecuador og Peru dreier det seg om både olje, gull og mineralressurser som skal befinne seg i det omstridte området.

Hva er det så ved Siachen som gjør den verdt å kjempe om i 13 år?

I neste kapittel vil jeg forsøke å finne årsaker til Siachen-konflikten isolert. Er det naturressurser i området? Hva slags nytte og hvilke kostnader er forbundet med konflikten?

KAPITTEL 3 :

SIACHEN ISOLERT

3.1 INNLEDNING

Etter å ha forsøkt å beskrive Siachen-konflikten vil jeg i dette kapittelet prøve å finne mulige forklaringer ved å se på konflikten isolert. Hvorfor startet den, og hvorfor er den ikke bragt til opphør? Når jeg sier at jeg vil se på Siachen-

konflikten *isolert*, mener jeg at jeg vil se om egenskaper ved selve isbreen eller området rundt kan gi noen forklaringer på selve konflikten. I forhold til Tsebelis' teori om "nested games", vil Siachen-konflikten isolert tilsvare den første arenaen. Her vil jeg i hovedsak se på India og Pakistan som enhetlige, rasjonelle aktører. Dette er selvfølgelig en forenkling av virkeligheten, men det er ofte slik konflikter omtales i hverdagen ("norske myndigheter mener...", "amerikanerne tror..."), og forskningsstrategisk er det fornuftig å begynne med det enkleste. Først fra og med neste kapittel vil jeg se på konflikten i en større kontekst, i første omgang i forhold til Kashmir.

Ut fra rasjonell teori vil det man først ser på være om den forventede "nytten" ved konflikten overstiger kostnadene. Er "nytten" større enn kostnadene kan man si at man har funnet en umiddelbar forklaring på konflikten, og man trenger ikke å gå videre. Jeg vil derfor i dette kapittelet starte med å studere hvilken mulig "nytte" Siachen-konflikten kan tenkes å ha, for deretter å se på hvilke kostnader som kan være forbundet med konflikten. Til slutt vil jeg, om nødvendig, prøve å finne andre forklaringer på konflikten.

3.2 "NYTTE" VED SIACHEN-KONFLIKTEN

3.2.1 Strategiske betraktninger

Det kan hevdes at Siachen-området har en viss strategisk betydning i og med at det er et grense- og fjellområde. Siachen-konflikten foregår i området mellom India og Pakistan, ikke langt fra grensen til Kina. I *Pakistan Horizon*, en publikasjon fra "The Pakistan Institute of International Affairs" i Karachi, hevder Arif :

"India's interest in this snow-bound land is inspired by strategic motives. India wanted to reach closer to the Karakoram Highway and the Pakistan-China border. Indian strategists believe that in order to be a Central Asian power, India must manage to secure direct protected access to the Karakorams." (Arif 1994:40)

Takket være et bedre nettverk av veier mellom Pakistan og Kina, er mulighetene for felles militæraksjon blitt noe bedre de siste årene. Viktigst av veiene er den 800 km lange Karakoram-veien, “a nominally all-weather artery” (Wirsing 1991:166) som forbinder Pakistan med Xinjiang-provinsen i Kina via Khunjerab-passet (4934 m.o.h.). Denne veien ble bygget av Pakistan med kinesisk assistanse fra 1969 til 1978 (Wirsing 1994:78). Veien, som går gjennom territorium som India fortsatt gjør krav på, styrket kommunikasjonen, forsvarsevnen og de strategiske båndene mellom Indias to hovedrivaler. Forøvrig økte den også muligheten for Kina og Pakistan til militært å true Indias kommunikasjonslinjer i Kashmir. Kina og Pakistan på sin side fremhevet at motivene for å bygge veien var å øke handel, åpne nye områder for utnyttning av mineralressurser, øke turisme og få flere klatreekspedisjoner, foruten å øke den sosiale integrasjonen mellom grensebefolkningene. Til dette må det tilføyes at Karakoram-veien også ga Pakistan og Kina lettere tilgang til sårbare, vanskelig tilgjengelig og tynt befolkede områder.

Likevel kan det innvendes mot argumentene at Karakoram-veien kan være en trussel mot India at veien egner seg dårlig som forsvars- eller angrepsfordel for Pakistan og Kina. For det første er veien langt fra så “all-weather” som det blir hevdet. Den delen som knytter Pakistan og Kina sammen over Khunjerab-passet er stengt det meste av vinteren. Resten av året hender det rett som det er at den er stengt på grunn av jord- eller steinras. For det andre har veien tjuefire større broer som er ideelle mål for sabotering eller presisjonsbombing fra fly. For det tredje knytter veien Pakistan og Kina sammen i et område langt fra befolknings- eller industrisentra, noe som vil gjøre det vanskelig å få fram forsyninger i tilfelle angrepsplaner.

Det virker derfor lite trolig at Pakistan og Kina vil angripe India via Siachen eller ved hjelp av Karakoram-veien. Pakistanske offiserer med høy rang som Wirsing intervjuet i 1989 skal da også ha insistert på at Pakistan ikke hadde noen intensjon om å invadere India (indisk Ladakh). Videre skriver han:

“By any rational calculation, they pointed out, the territory to the east of the Siachen had no significant military value for Pakistan. New Delhi, they suggested, inflated the glacier’s strategic value as a way to deflect attention from India’s own act of aggression. Pakistan, they argued, simply lacked the capability to mount any such attack. “Anyone familiar with the terrain realizes the enormity of the logistical problems Pakistan faces even now,” said a

Pakistani brigadier with command experience in the Siachen fighting.[...]”Only a madman,” he observed, ”would contemplate an attack on India via Siachen.””
(Wirsing 1991:169)

Det virker altså som om Pakistan hadde liten mulighet eller grunn til å angripe India via Siachen eller ved hjelp av Karakoram veien.

Spørsmålet blir imidlertid da: hvorfor flyttet India inn tropper, hvis det virkelig var så lite trolig at Pakistan ville angripe India via Siachen? Var det slik at Indias interesse for Siachen var med tanke på å angripe Karakoram-veien? At India ville angripe Pakistan eller Karakoram-veien via Siachen virker også lite trolig fordi India har enda lenger forsyningsveier enn Pakistan i dette området, for ikke å snakke om alle de andre praktiske problemene et angrep ville medføre. Dette underbygges også av Wirsing og hans kilder:

“The same sources were also frank to admit, however, that they could detect no strong Indian strategic motivation to seize the glacier, either. The Siachen, in their judgment, had no readily obvious military value for either side, neither as an intelligence listening post nor as a base for military operations. In spite of all that had been written in Pakistan to the contrary, the Siachen Glacier, they felt, was an extremely unlikely staging ground for an Indian attack on the Karakoram Highway.” (Wirsing 1991:169)

Det nærmeste punktet mellom Siachen-området og Karakoram-veien er 200 km fra Conway Saddle helt vest på Siachen isbreen. De 200 km som skiller består dessuten av et terreng som er noe av det letteste i verden å forsvare, fordi det er forbundet med så store problemer å trenge igjennom Karakoram-fjellkjeden.

Det virker derfor vanskelig å finne at Siachen-området har noen verdi hverken for Pakistan eller India med tanke på angrep eller forsvar. Wirsing refererer fra en artikkel i *Times of India* fra juni 1989 skrevet av pensjonert general-løytnant M.L. Chibber som ledet Nordkommandoen til den Indiske Armé i 1984, og som ledet Siachen-operasjonen. Chibber kommenterer på sin side

“The strategic importance of the area, was not a major consideration, nor was our purpose to capture any territory.” (Wirsing 1991:164)

Chibber mener altså at det ikke var den strategiske betydningen som førte til at India sendte inn tropper i Siachen-området, hvilket underbygger de pakistanske kildene til Wirsing.

3.2.2 Økonomiske forhold

Fordi Siachen-området ligger så høyt over havet og har et så goldt klima, er det umulig å bruke området til avl eller beite for husdyr eller til å dyrke jordbruksprodukter.

Når det gjelder forekomster av mineraler, olje eller lignende har jeg ikke funnet noe i kildene som nevner det.

Den eneste umiddelbare interessen noen kan ha av området er brevandrere og fjellklatrere som utgjør den viktigste formen for turisme i området. På pakistansk side, nord-vest for Siachen-området, ligger blant annet K2 (Godwin Austen) som er verdens nest høyeste fjell med sine 8611 meter over havet. *National Geographic* hadde i april 1996 en artikkel om en klatre ekspedisjon til Trango Tower, ikke langt fra K2. I artikkelen står det :

"The Pakistanis are strict about visitors to the disputed border region, controlled by the military. At night we saw flashes of mortar fire, silent as heat lightning, off to the south-east, where Pakistani soldiers traded volleys with Indian troops in the big passes." (Skinner 1996:44)

Sør-øst for K2 er i retning Siachen regionen.

Ifølge den indiske ambassade i Oslo tar ikke India noen form for avgift fra fjellklatrere, så India tjener ikke noe økonomisk på fjellklatring selv om lokalbefolkningen kan tjene litt. Ergo er det vanskelig å se noen økonomisk nytte India skulle ha av å flytte tropper inn i Siachen-området.

Ved den pakistanske ambassaden opplyses det at de tar en avgift, for bestigning av fjelltopper, men avgiften varierer etter hvilken topp det er snakk om. Den indiske pensjonerte general-løytnanten Chibber (1990:149) forteller at den pakistanske regjeringen i midten av 70-årene bestemte seg for å åpne Karakoram for internasjonal fjellklatring. De ville øke turismen, og forenklet prosedyren for ekspedisjoner. Som et ledd i dette ble royalties for fjelltopper under 6100 meter fjernet. En vel planlagt reklamekampanje ble lansert for å tiltrekke fjellklatrere for å bestige noen av de kjente fjelltoppene i området slik som Gasherbrum group, Mount Godwin Austin (K2) og Nanga Parbat. På denne måten tjente Pakistan "considerable foreign exchange" ifølge Chibber. I 1975, '76 og '79 skal fem japanske ekspedisjoner ha fått tillatelse til å klatre i Siachen-området, mens en

amerikansk ekspedisjon fikk tillatelse i 1980. I 1981, '82 og '83 skal det ha vært 126 utenlandske ekspedisjoner hvorav ingen var i Siachen-området.

"Several poor villages in the valleys have grown richer by hiring their men off as porters and road workers for the Pakistan army. Says Brigadier Bukhari, who often plays polo with villagers: 'It's the one good thing that has come from this war.'" (Desmond 1989:23-24)

Ergo har lokalbefolkningen hatt en viss økonomisk fordel av konflikten.

3.2.3 Politiske hensyn

Det kan hevdes at Siachen kan ha nytte som et substitutt for mer alvorlige konflikter. Det vil si at Pakistan og India kan ha brukt konflikten på isbreen som en sikkerhetsventil slik at det ikke kom til en erklært stor krig mellom dem, for eksempel langs resten av grensen mellom dem i Kashmir.

"[...] the Siachen contest could be described as having a high symbolic content, and serving almost as a substitute for more serious fighting elsewhere, yet it still increased tension to a degree that defeated that purpose." (Lamb 1991:339)

Lamb mener altså at forholdet ble så dårlig og spenningen økte slik mellom India og Pakistan at "substitutt-nytt" ikke overgikk kostnadene i dette tilfelle.

Lamb skriver (1991:339) at den indiske regjering fra tidlig på 80-tallet ikke var så sikker på at den ønsket å bedre forholdet til Pakistan. En utenlandsk fiende kan være en svært nyttig og ha en funksjon som sydebukk som man kan gi skylden for en mengde problemer innenriks. Et eksempel på det er at indiske myndigheter har beskyldt Pakistan for å blande seg inn i sikhenes ønske om autonomi i Punjab og hjulpet sikh-separatister. Dette kan ha vært en slags politisk nytte av Siachen-konflikten.

3.2.4 Demografisk/territoriell nytte

Som territorium har Siachen-området, som sagt, liten økonomisk nytte. Å befolke Siachen med noe annet enn soldater er utelukket på grunn av høyden og klimaet. Dette betyr at Siachen-området ikke kan bidra til å avhjelpe problemene i India med stor befolkningstilvekst og stort press på frie landområder. Dessuten er

Siachen-området lite i forhold til Indias totale areal (som er på 3,2 millioner kvadrat-kilometer, noe som tilsvarer Vest-Europas areal).

3.3 KOSTNADER VED SIACHEN-KONFLIKTEN

I denne delen vil jeg se nærmere på hvilke kostnader som er forbundet med Siachen-konflikten.

3.3.1 Døde og sårede

En første kostnad ved konflikten er antall soldater som er blitt drept eller såret. Som nevnt i kapittel 2 finnes det ingen offisielle statistikker, derfor blir anslagene usikre. I *Le Monde*-artikkelen fra juni 1994 anslås det at 1000 soldater er døde og 3000 såret mellom 1984 og 1994. Wirsing skriver (1991:181) at det i midten av 1988 uoffisielt ble estimert at 250 indere per år døde i Siachen. Dette ville bety at 1000 indere var drept mellom 1984 og 1988. For hele ti-årsperioden 1984-1994 vil det si at 2500 indere skulle være drept etter disse uoffisielle estimatene. Tallet er påfallende mye høyere enn det artikkelen i *Le Monde* nevner, spesielt tatt i betraktning av at *Le Mondes* anslag innbefatter både indere og pakistanere. Dette er dermed en god illustrasjon på hvor usikre anslagene er.

Det vi i alle fall kan være sikre på er at en god del soldater har måttet betale med sitt liv i Siachen-konflikten, dels på grunn av skuddveksling mellom postene, dels på grunn av værforholdene, ras og høyde.

3.3.2 Økonomiske kostnader

Siachen-konflikten må være svært kostbar økonomisk sett i forhold til det begrensede omfanget av kamphandlinger og det forholdsvis lille området Pakistan og India kjemper om. Økonomisk kan man regne med at India har større utgifter enn Pakistan fordi de har lengre vei for å bringe forsyninger til fronten. Dette underbygges av Wirsing som skriver :

"Pakistan's forward lines were more readily accessible, hence its logistics were considerably easier. Pakistan's army chief reportedly claimed in 1989 that

the cost of supporting India's troops on the Siachen was nine to ten times as great as Pakistan's." (1991:181)

Ifølge artikkelen i Le Monde (Clerc 1994:3) skal en chapati - det lokale brødet - koste inderne 10\$ i 6000 meters høyde. På den annen side kan det hevdes at India har en større og mer robust økonomi som kan tåle belastningene ved Siachen-konflikten bedre enn Pakistans.

Ressursene som blir satt inn i form av våpen og materiell for å anlegge og vedlikeholde poster i så store høyder og med de ekstreme klimatiske forhold som er der, må her tas med. Indisk forsvar skal for eksempel ha bestemt seg for å kjøpe forbedret artilleri fra det svenske firmaet Bofors som en konsekvens av Siachen-konflikten (Lamb 1991:341). Chibber, den pensjonerte indiske general-løytnanten som ledet Siachen-operasjonen, skriver at indisk etterretning skal ha funnet ut at den pakistanske armé forsøkte å anskaffe seg store kvanta av spesialutstyr for snø og ski fra Europa (Chibber 1990:150).

"When a showdown in the glacier became inevitable, high-powered shopping teams from India and Pakistan went rushing to Europe. They frantically went to ski firms in countries around the Alps to purchase special equipment at exorbitant costs to operate in the glaciers. They literally played hide and seek with each other! At one place, the Indian team selected some sets of equipment and told the firm that they would place the order the next day. In the meantime, the Pakistani team also fetched up at the firm and took a spot decision to lift the entire lot at a higher price!" (Chibber 1990:151-152)

Le Monde-artikkelen beskriver de pakistanske soldatene på Siachen med fjellanorakker, varme hansker som ikke hemmer bevegeligheten og snøbriller. Postene på pakistansk side er laget av glassfiber, og mat- og ammunisjonslager for ett år er lagret og gravd ned i bunkerser som er gravd ut i fjellet. Alt dette utstyret koster mye penger og driver de økonomiske kostnadene opp for både India og Pakistan.

"As poor countries, we do pay a heavy price." (Chibber 1990:151)

3.3.3 Politiske kostnader

Som nevnt i 3.2.3 ble det bilaterale forholdet mellom India og Pakistan dårligere som en følge av Siachen-konflikten. Konflikten er forsøkt løst ved forhandlinger, men disse har ikke ført fram.

"Rajiv Gandhi's public claim that all of the Siachen was part of India, which he first made in early 1988 and continued to reiterate, was hardly helpful to a lasting solution. In August 1989 Prime Minister Benazir Bhutto visited the Siachen front, thus confirming the importance that this issue had for her Government." (Lamb 1991:339)

Den offentlige opinionen ble også mer radikal og uforsonelig mot denne part som følge av dette.

3.4 ANDRE FORKLARINGER

Ved en rasjonell forklaring vil den forventede nytten ("expected utility") være nytten ved å vinne multiplisert med sannsynligheten for å vinne. I Siachen-konflikten er nytten ved å vinne begrenset, og sannsynligheten for å vinne er også liten. Dette fører til at den forventede nytten blir svært liten og at kostnadene dermed meget trolig vil overstige den forventede nytten. Spørsmålet blir da hvordan man skal kunne forklare at konflikten startet og ikke har opphørt?

Et spill som kan belyse hvorfor partene har hatt problemer med å trekke seg ut og at konflikten er blitt en hengemyr er "the dollar auction game" (Martin Shubik 1971:109-111). "The dollar auction game" går i korthet ut på at man auksjonerer bort en dollar til høystbydende. Det spesielle er at både høystbydende og den som gir det nesthøyeste budet må betale. Når to personer har begynt å by, vil det lønne seg for dem å overby hverandre fordi den som gir nesthøyeste bud også må betale. I begynnelsen byr for eksempel A 10 cents, og B byr 15 cents. Da vil auksjonarius få 25 cents, betale B en dollar, og A vil tape 10 cents. Hvis ikke A vil tape 10 cents må han by 20 cents, og da må B by 25 cents hvis han vil vinne dollaren. Det første vendepunktet skjer når B har budt 45 cents og A 50 cents. Da vil B måtte by 55 cents hvis han ikke vil tape 45 cents. Fra da av vil auksjonarius tjene penger fordi summen av de to budene er over én dollar som auksjonerer bort. Det andre

vendepunktet skjer når et av budene kommer opp i én dollar. Etter det vil både A og B tape penger, men de vil fortsette å by for å begrense tapene. Dette vil i teorien fortsette i det uendelige, eller til en av dem ikke lenger har mer ressurser å sette inn. Det kan være begrensede fysiske eller politiske ressurser (at det blir politisk umulig å fortsette). Samarbeid mellom A og B er utelukket (ingen avtaler eller strategier), og den eneste kommunikasjonen er budgivingen. Så lenge to har budt vil risikoen for at det ender med katastrofe for dem begge være stor.

I Siachen-konfliktens tilfelle kan dette spillet kanskje forklare hvorfor India og Pakistan har hatt enorme problemer med å trekke seg ut etter at de første troppene var sendt inn i Siachen området. Således kan det bidra til å forklare problemene med å komme fram til en forhandlingsløsning, og dermed hvorfor Siachen-konflikten har kunnet holde på i over 13 år nå.

Ut fra "the dollar auction game" skulle man imidlertid forvente en gradvis opptrapping av kamphandlingene. Hva kan være årsaken til at det ikke har skjedd?

En mulig forklaring er rett og slett at klima og geografi umuliggjør massive angrep i Siachen-området - slik jeg skrev i kapittel 2 - og at partene dessuten har begrensede ressurser - spesielt økonomiske - å sette inn.

En annen forklaring kan være Axelrods "live-and-let-live system" (Axelrod:1984). I dette systemet - som er typisk for krig i skyttergraver og ellers der fronten står stille (Axelrod 1984:74) - kommer det til samarbeid mellom fiender. Det spesielle ved krig i skyttergraver er at små enheter ligger fast i lengre perioder. I slike tilfeller kan krigsspillet gå over fra en-gangs Fangens Dilemma-spill hvor "avhopping" er den dominante strategien, til gjentatte Fangens Dilemma-spill der betingede strategier er mulige. Med vedvarende interaksjon vil den stabile løsningen kunne bli felles samarbeid basert på gjensidighet (Axelrod 1984:77). Bataljonene på hver side kan være gjensidig måteholdne på den måten at de ikke skyter på hverandre på visse tidspunkter, eller at de skyter, men da ikke på hverandre. Axelrods eksempel er hentet fra første verdenskrig der samarbeid først oppsto i forbindelse med måltidene.

Siachen-konflikten, hvor fronten ikke har beveget seg nevneverdig siden 1984, synes derfor å passe til Axelrods "live-and-let-live system". Man kan også der se for seg at soldatene tenker at hvis de viser måtehold så vil motparten "gjengjelde" måteholdet. Muligheten til å straffe finnes alltid i tilfelle motparten bryter samarbeidet, og da vil "øye for øye, tann for tann" ("tit-for-tat") gjelde.

I *Le Monde*-artikkelen står det referert fra en pakistansk kaptein, Afrasiab:

“Le principe, c’est le tir à vue sur tout ce qui bouge. Mais la pitié naît parfois envers le type en face; on pense à sa veuve, ses orphelins.” (Clerc 1994:3)

Fritt oversatt blir det : Prinsippet er å skyte på alt som beveger seg. Men medlidenhet oppstår noen ganger i forhold til fyren vis-à-vis; man tenker på enken hans, hans foreldreløse barn.

Det som dermed sies indirekte er at ordrene om å skyte ikke alltid blir fulgt fordi soldatene sier at de føler medlidenhet med fienden. Så er spørsmålet hva det å føle medlidenhet egentlig er uttrykk for. Er det uttrykk for altruisme, eller er det egentlig langsiktig egeninteresse som ligger bak? Hvis det er langsiktig egeninteresse, en tanke om at hvis jeg er tilbakeholden idag vil fienden kanskje også bli tilbakeholden, vil et "live-and-let-live system" kunne komme i stand. En annen måte å forklare den uttrykte medlidenheten er såkalt attribusjonsteori, som er et brudd med rasjonell aktør- forklaringer. Attribusjonsteori er en teori om psykologiske prosesser, om hvordan aktører forklarer eller tilskriver årsaker til egne eller andres handlinger. Når en selv utfører gode handlinger er det utfra såkalt legningsattribusjon (min legning er å utføre gode handlinger), mens egne dårlige handlinger tilskrives situasjonsattribusjon (jeg var tvunget til det). Motpartens handlinger blir imidlertid forklart på stikk motsatt måte. Motpartens gode handlinger blir forklart ved at de ikke hadde noe valg (situasjonsattribusjon), mens deres dårlige handlinger tilhører deres egenskaper (legningsattribusjon). Selv om den ene parten forklarer motpartens handlinger ved attribusjonsteori vil et "live-and-let-live system" kunne komme i stand ved at den ene parten "skremmes" til tilbakeholdenhet fordi han frykter motreaksjonen til motparten. Hvilken av de to forklaringene på medlidenhet som gjelder er ikke godt å si, men utdraget viser at ordrene om å skyte ikke alltid blir fulgt til punkt og prikke. Og konsekvensen av dette blir at konflikten ikke er blitt opptrappet.

3.6 AVSLUTNING

I dette kapitlet har jeg altså forsøkt å finne forklaringer på Siachen-konflikten isolert. Først så jeg på nytte-/kostnadsbetraktninger, men dette kunne ikke gi noen forklaring. Det synes opplagt at kostnadene overstiger det som eventuelt kan vinnes ved Siachen-konflikten, og at sannsynligheten for å vinne er liten. Derfor så jeg deretter på andre måter å forklare hvorfor konflikten ikke er holdt opp, med Shubiks “dollar auction game” og Axelrods “live-and-let-live system”. Disse to

forklaringsmodellene tilbyr en mulig forklaring på hvorfor Siachen-konflikten ikke er holdt opp. Partene har hatt vanskelig for å trekke seg ut etter at de militære postene er kommet på plass og investeringene er gjort ("sunk costs"), og samarbeid mellom soldatene på hver sin side ved gjensidig måtehold kan ha ført til at konflikten ikke har eskalert slik man skulle forvente av "the dollar auction game".

For å finne forklaringer på hvorfor Siachen-konflikten i det hele tatt startet må man trekke inn konteksten. I første omgang vil jeg derfor se på Siachen i lys av Kashmir-konflikten i neste kapittel.

KAPITTEL 4 :

SIACHEN OG KASHMIR²

4.1 INNLEDNING

Etter å ha forsøkt å forklare Siachen-konflikten isolert vil jeg i dette kapittelet se på Siachen-konflikten i lys av Kashmir-konflikten. Jeg vil her utvide den første arenaen, Siachen, geografisk til å gjelde hele Kashmir. Dette vil være den andre arenaen etter Tsebelis sin tankegang. Jeg vil her fortsette å se på Pakistan og India hovedsakelig som enhetlig rasjonelle aktører.

Siachen-konflikten og Kashmir-konflikten er knyttet sammen nettopp ved at Siachen ligger i Kashmir. Wirsing (1991:145) skriver blant annet "We focus on *an offshoot of the Kashmir conflict* - the Siachen Glacier dispute - that led to a major military confrontation between India and Pakistan during the Zia period" (min markering). Og litt før: "For most of them [Pakistanis], there was little to distinguish between the Siachen and Kashmir disputes". Bhinda (1994:58) skriver på sin side om Siachen: "This is an important by-product of the instability caused over Kashmir".

Jeg begynner med å se på grenseforholdene i Kashmir, og mer spesifikt på hvordan situasjonen er i Siachen-området. Jeg vil først gå inn på de forskjellige

² Der annet ikke er nevnt er kildene hentet fra Wirsing (1991 og 1994) og Lamb (1991).

avtalene som er inngått i området, og deretter si litt om hvordan klatremiljøene har oppfattet området rundt Siachen. Tilslutt skal vi se på hvordan de offentlige kartverk har avtegnet delingen av Kashmir, spesielt helt i nord der Siachen ligger.

4.2 GRENSEFORHOLDENE I KASHMIR

4.2.1 Avtalene

Bakgrunnen for hele Kashmir-konflikten er, som nevnt i innledningen, uenigheten omkring hvorvidt Kashmir skulle knytte seg til India eller Pakistan da India ble uavhengig den 15. august 1947, og Pakistan ble dannet. Jammu og Kashmir (heretter bare "Kashmir") ble ledet av en maharaja (Hari Sing) og sto da formelt fritt til å slutte seg til det sekulære India eller til det muslimske Pakistan. Et uavhengig Kashmir var uakseptabelt både for India og Pakistan (henholdsvis Nehru og Jinnah). Det brøt ut opprør blant muslimene i Kashmir, og pakistanske tropper utkledt som sivile angrep vestgrensen av Kashmir. Maharajahen, som var hindu, bad da om militær støtte fra India. Dette gikk India med på, men bare på betingelse av at Kashmir formelt ble en del av den Indiske Union. Innførselen av de indiske troppene førte til krig med Pakistan. India stoppet den pakistanske fremrykningen, men Pakistan hadde da allerede okkupert en tredjedel av Kashmir. Med håp om at en multilateral intervensjon ville lede til en løsning i indisk favør, førte India saken fram for FN. India krevde at Pakistan skulle trekke seg helt ut av Kashmir, og at det skulle arrangeres en folkeavstemning i Kashmir om hvilken stat området skulle tilhøre. Pakistan støttet kravet om en folkeavstemning, men nektet å trekke seg tilbake. Ved FNs megling ble det i 1949 inngått en våpenhvile (kalt Karachi avtalen), og det ble trukket en våpenstillstandslinje (heretter "CFL" for "cease-fire line") mellom stillingene de to hærene hadde da fiendtlighetene opphørte. Dette delte Kashmir i en indisk- og en pakistanskokkupert del. Karachi-avtalen, som ble inngått den 27. juli 1949, er den avtalen som ble inngått mellom militære representanter fra India og Pakistan for å fastsette CFL i Kashmir (se appendix).

I 1965 brøt det igjen ut krig i Kashmir langs CFL. Pakistan prøvde å få til et opprør i Kashmir. Indias svar var å krysse CFL og gå inn i Pakistan. En måned senere ble en ny våpenhvile erklært av FN. Begge sider ble enige i Tashkent (Sovjetunionen) i 1966 om å løse uenigheter ved fredelige midler, og om at de væpnede styrkene skulle trekkes tilbake til stillingene de hadde før 1965. Denne avtalen blir kalt Tashkent-avtalen.

Den tredje krigen mellom India og Pakistan etter 1947 var borgerkrigen i Øst-Pakistan (senere Bangladesh) i desember 1971. Det kom likevel til trefninger langs CFL i Kashmir, og begge land krysset linjen. 17. desember 1971 ble det undertegnet en våpenhvile, og i 1972 kom den såkalte Simla-avtalen i stand. Indias statsminister Indira Gandhi og Pakistans president Zulfikar Ali Bhutto møttes i Simla i juli 1972, og ble enige om en ny kontrollinje basert på våpenstillstandslinjen fra 1971. Denne kontrollinjen ("line of control", heretter "LOC") forandret bare marginalt på den gamle linjen, CFL (Kristiansson 1988:147). Til forskjell fra de to foregående avtalene deltok ikke FN i Simla.

Den umiddelbare årsaken til Siachen konflikten er uenighet om hvorvidt Siachen ligger i India eller Pakistan. Dette er et resultat av en uklar grensesituasjon i området. Faktum er at våpenstillstandslinjen fra 1949 og kontrollinjen fra 1972 ikke går så langt nord som Siachen fordi det aldri hadde vært kamper der. Karachi avtalen fra 1949 fastslo at våpenhvilelinjen gikk til ett punkt, kartkoordinat NJ 9842, og skulle gå videre "derfra mot nord, i retning isbreene" (.."thence north to the glaciers" appendix/Wirsing 1991:146). Dette blir tolket forskjellig av Pakistan og India. Islamabad mener dette betyr at linjen ender i Karakorum-passet, mens New Delhi ikke godtar denne tolkningen og mener at linjen burde ende ved K2, verdens nest høyeste fjell, som ligger i Pakistan et godt stykke vest for Karakorum passet (Clerc 1994:3). Dette viser at de to partene har svært forskjellig oppfatning av hvordan avtalen fra 1949 skal forstås. I Simla-avtalen ble det ikke definert verbalt hvor linjen gikk (Lamb 1991:325). Der det hadde vært trefninger var det liten tvil, men helt i nord mot Karakoram og Siachen svant linjen hen fordi det aldri tidligere hadde vært kamper i et så ugjestmildt strøk. Uklarheten om hvor kontroll- eller våpenhvilelinjen går har ført til at både India og Pakistan mener de har rett til området omkring Siachen. Dette gjør også at partene ser sitt snitt til å kunne omgå Simla-avtalen. Simla-avtalen stipulerer blant annet at partene ikke skal forandre kontroll-linjen :

" [...] neither side shall unilaterally alter the situation [...] they shall always respect each other's national unity, territorial integrity, [...] in accordance with the Charter of the United Nations, they will refrain from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of each other."

(Pakistan Horizon april 1990 :129)

Lamb (1991:326) skriver da også:

"At some moment after 1978 either the Indians or the Pakistanis appreciated that this glacier region [Siachen] offered a route by which the cease-fire line could be outflanked without a technical violation of the 1972 Simla Agreement."

Etter at Siachen-konflikten startet i 1984 har India og Pakistan kranglet om hvor den "virkelige" grensen i området ligger. India har beskyldt Pakistan for "mountain poaching" (fjell tyveri/-krypskytteri), av å ha forlenget unilateralt CFL/LOC nordøstover til Karakoram passet. Pakistan på sin side beskylder India for å bryte Simla avtalen der det står at partene skal løse alle konflikter fredelig. Problemet med samtlige avtaler om våpenhvilelinjer er altså at ingen av dem, selv ikke Karachi-avtalen fra 1949 eller de to følgende avtaler, ender ved den kinesiske grensen i nord. Tashkent-avtalen fra 1966 bare bekreftet CFL fra 1949 uten å forlenge den utover kartkoordinat NJ 9842. Med Simla-avtalen ble det som sagt trukket en ny linje, men siden det ikke hadde vært noen kamper i Siachen området denne gangen heller, dekker ikke den nye kontroll-linjen territoriet utover NJ 9842.

"But the facts of the matter are these: The CFL/LOC ends at NJ 9842, and there does not exist today any known international agreement that would warrant delineating any sort of boundary between the Karakoram Pass and map coordinate NJ 9842. Specifically, there is nothing in the wording of the 1949 Karachi Agreement that would lend serious support to the Indian contention that the authors of that accord intended the CFL to extend beyond map coordinate NJ 9842. Indeed, no such coordinate is named in the Karachi Agreement; neither are the glaciers (of which there are many) in which the CFL was said to terminate. Like it or not, the cease-fire agreement signed by India and Pakistan in July 1949 is vague on the subject of the CFL's terminal point." (Wirsing 1994:81-82, kan sjekkes i appendix)

Til gjengjeld ble linjen nøye beskrevet ved den formelle og månedslange felles avgrensningsutarbeidelse som fulgte etter undertegnelsen av avtalene både i 1949 og 1972. I begge tilfeller viser disse beskrivelsene sammen med tilhørende kart at CFL/LOC ender brått ved NJ 9842.

4.2.2 Klatreekspedisjoner

En form for mer eller mindre symbolsk støtte til Pakistans krav om at Siachen ligger i Pakistan kom fra fjellklatringsekspedisjoner som skulle til topper i nærheten av Siachen. Disse ekspedisjonene er, ifølge Pakistan, blitt gjennomført kun med godkjenningen av pakistanske myndigheter helt siden 1950-årene. Utenlandske ekspedisjoner til det østlige Karakoram, inkludert Siachen, ble forbudt av Pakistan mellom 1961 og 1974. Da forbudet ble opphevet i 1974 kom det flere utenlandske ekspedisjoner enn noensinne. Pakistan hadde da utbygd veinettet så tilgangen til Siachen-området var lettere, og Pakistan så bort fra royalties for noen av toppene. Ifølge en liste Wirsing skal ha fått fra Institute of Strategic Studies i Islamabad, skal det ha vært tyve utenlandske klatreekspedisjoner mellom 1974 og 1981 som var godkjent av Pakistan i området omkring Siachen. Tidsskrifter og guider for klatrere og fjellvandrere godtok generelt Pakistans krav om kontroll over Siachen. For eksempel siterer Wirsing (1991:154) et ledende amerikansk tidsskrift som skrev om en ekspedisjon fra den indiske armé som krysset Siachen isbreen og bemerket at det var

"surprising that an Indian Army force should have crossed the Cease-Fire Line and entered into what is generally held to be Pakistan, although the Indians would dispute this."

Kommentarer som denne tyder på at det var en økende internasjonal godkjenning av Pakistans administrative kontroll av Siachen området. Dette var nok også uten tvil Pakistans hensikt med ekspedisjonene - at dens territorielle krav til Siachen-isbreen skulle få internasjonal aksept. Dette kan nok ha uroet India som til da ikke hadde oppmuntret internasjonale ekspedisjoner til å dra til området fra indisk side. For å få litt mere balanse i forholdene, åpnet India sommeren 1985

seksten av de mer kjente fjelltoppene rundt Siachen for internasjonale klatrere - men på betingelse av at alle klatrelag skulle ledes av en inder.

4.2.3 Kartverk

Hvordan ser så verden på grensespørsmålet ved den nordligste delen av kontroll-linjen? Hvis man tar for seg et par-tre velrenommerte atlaser som *The Times Atlas* fra 1985, *Britannica Atlas* fra 1982 og *Store Verdens Atlas* fra Kunnskapsforlaget 1994 og tar en kikk på hvordan de avtegner CFL/LOC, blir en overrasket.

Samtlige av disse viser nemlig en Line Of Control/Line Of Simla Agreement 1972 som helt klart fortsetter utover kartkoordinat NJ 9842 i nordøstlig retning og ender i Karakoram-passet ved den kinesiske grensen. Wirsing (1994:78) nevner også National Geographic Societys *Atlas of the World* (1981) og University of Chicagos *A Historical Atlas of South Asia* (1978), som begge viste CFL/LOC som fortsetter forbi NJ 9842 og som også ender ved den kinesiske grensen i Karakoram-passet.

Denne forlengelsen var et klart fravik fra tidligere kartografisk praksis. FN kart av Kashmir fra 1949 viser CFL som ender ved NJ 9842. I India og Pakistan har man siden krigen i 1965 offisielt frarådet fra å markere CFL eller LOC på offentlige solgte kart. Wirsing (1994:79) har ikke funnet en eneste forlengelse forbi NJ 9842 på noen av de offisielle eller offisielt godkjente indiske og pakistanske kartene fra før 1965 som han har kunnet inspisere i Library of Congress. Hvorfor har atlasene vist denne forlengelsen av CFL/LOC? Så tidlig som i 1964 viste i alle fall én amerikansk kommersiell kartmaker (Civic Education Service) CFL forlenget til Karakoram-passet. Inntil 1968 viste imidlertid offisielle amerikanske kart fra Department of State og CIA at CFL endte ved NJ 9842. Mot slutten av 60-årene, derimot, begynte det amerikanske forsvarsdepartement å markere CFL, og etter 1972 også LOC, på en ny måte. I det minste i ett tilfelle er CFL forlenget til Karakoram-passet. Wirsing (1991:153-154/1994:79-80) forteller at 1974-utgaven av U.S. Defense Mapping Agency over Kashmir-området avbilder grensen mellom Kina og Pakistan som går øst-vest, fastsatt ved en overenskomst i 1963, forlenget ubrutt fra Karakoram-passet sørover til kartkoordinat NJ 9842! Det vil si at det på

disse kartene blir vist en internasjonal grense mellom Karakoram-passet og endepunktet til CFL/LOC, sør for Siachen. En ADIZ-linje (Air Defense Information Zone), som er standard på alle "Operational Navigation Charts" til det amerikanske flyvåpen, ligger over grenselinjen med ordene "Pakistan North ADIZ". Dette advarer pilotene om at de entrer pakistansk luftrom når de krysser linjen fra indisk side. Til forskjell fra CFL/LOC går denne linjen i en helt rett kurs omtrent fem miles øst for Zingrulma, et punkt ved den sørøstlige enden av Siachen-isen der hovedbasen for de indiske militæroperasjonene nå ligger. Linjen plasserer hele Siachen-området helt klart innenfor Pakistan. Det er sannsynlig at denne feilen fra U.S. Defense Mapping Agency, en av de største og sannsynligvis mest innflytelsesrike internasjonale kartmakere, spilte en viktig rolle for at denne delingen som favoriserer Pakistan ble fulgt opp av en mengde andre vestlige atlaser de neste årene. På denne måten kan man si at Pakistan fikk en uventet støtte for sitt krav på Siachen-området, noe som formodentlig bekymret India. Dette viser også at grensesituasjonen rundt Siachen er svært forvirrende og uklar når man sammenligner hva som faktisk står i avtalene, og hva atlasene idag viser. Når situasjonen er såpass uklar, og forholdet mellom nabostatene India og Pakistan såpass dårlig, spesielt angående Kashmir, så er det kanskje ikke så rart at India følte de måtte innta Siachen som en slags motvekt mot den internasjonale godkjenningen av Pakistans administrative kontroll, for dermed å hevde sin rett over Siachen.

4.2.4 Den Sino-Pakistanske avtalen fra 1963

Et annet problem med våpenhvilelinjen lengst nord i Kashmir er at den ville ende ved den kinesiske grensen. Kina og India var i 1962 i krig med hverandre om blant annet Aksai Chin-regionen i Ladakh, like øst for Siachen. India led totalt nederlag overfor Kina, mens Kina på sin side fikk bekreftet sitt herredømme over Aksai Chin. Som det står på *The Times Atlas* for Aksai Chin: "Claimed by India. Under Chinese administration". Denne konflikten medførte at det allerede var en ganske

spent situasjon i Nord-Kashmir. Fire måneder etter Indias nederlag, undertegnet Kina og Pakistan en avtale om hvor Kinas grense i Kashmir skulle gå. Denne avtalen raderte ut Indias territoriale krav som innbefattet områder nordover i Xinjiang/Sinkiang-provinsen forbi Karakoram-fjellkjeden. Avtalen medførte at det kom en internasjonal grense som går fra møtepunktet mellom Afghanistan, Pakistan og Kina østover til Karakoram-passet. Grensen går like nord for Siachen-isbreen. Pakistan avsto ved denne anledning et område til Kina like nordvest for Siachen.

India har nektet å godkjenne den kinesisk-pakistanske grenseavtalen fordi de mener avtalen innebærer en avståelse til Kina av et omfattende område (mer enn 2000 kvadrat miles) av indisk territorium i den indiske staten Jammu og Kashmir. En felles indisk-pakistansk definisjon av CFL/LOC hele veien opp til den kinesiske grensen vil dermed skape omfattende diplomatiske problemer for India. For Indias del må linjen i så fall strekke seg inn i et territorium som Pakistan har akseptert som en del av Kina. Imidlertid vil en linje som ender ved den kinesiske grensen slik den er definert av Pakistan ikke kunne godtas av India. For det første ville dette undergrave Indias grensehevdelseskrav overfor Kina, og for det andre ville det bety at India ville akseptere at Pakistan har rett til å okkupere territorium som en gang var en del av staten Jammu og Kashmir, og India ville ha godtatt samtidig grenseavtalen mellom Kina og Pakistan. Dette er trolig en av årsakene til problemene India og Pakistan har hatt for å komme til enighet om Siachen-området, og som har bidratt til at partene er blitt sittende fast som i en hengemyr i Siachen.

4.3 AVSLUTNING

I dette kapittelet har jeg altså sett på Siachen-konflikten som en del av Kashmir-konflikten. I 4.2.1 redegjorde jeg for avtalene mellom Pakistan og India etter de tre krigene mellom de to nabostatene. Kashmir-spørsmålet har vært det mest betente spørsmålet mellom India og Pakistan siden frigjøringen for 50 år siden. Hadde Siachen-området ligget et annet sted enn Kashmir ville det antageligvis ikke vært så viktig hverken for inderne eller pakistanerne. Jeg kommer nærmere inn på dette i kapittel 5 og 6.

Det første punktet jeg klargjorde var at det faktisk ikke er blitt fastsatt noen grense i Siachen-området gjennom de tre våpenhvileavtalene Pakistan og India har inngått om Kashmir. CFL/LOC er bare fastsatt til et punkt sør for Siachen, nemlig kartkoordinat NJ 9842. Derfor er den første, mest umiddelbare årsaken til Siachen-konflikten noe så "enkelt" som at det ikke er blitt trukket noen grense i dette området, primært fordi det aldri har vært kamper der mellom India og Pakistan før utbruddet av Siachen-konflikten i 1984.

India hevder at CFL/LOC går i nordvestlig retning og ender ved K2-fjellet, det vil si at hele Siachen området er indisk, mens Pakistan på sin side hevder at CFL/LOC fortsetter i nordøstlig retning og ender i Karakoram-passet, noe som medfører at Siachen da vil ligge i Pakistan.

At Pakistan mente de hadde "administrativ kontroll" med området ved blant annet at klatreekspedisjoner søkte Pakistan om lov til å klatre i området, var et faktum India ikke godtok, og India satte igang sine egne klatreekspedisjoner for å holde sitt territorielle krav i hevd.

De utenlandske kartverkenes avmerking av grensen i Siachen-området i Pakistans favør bidro ytterligere til at India ble uroet over situasjonen og i enda større grad følte at noe måtte gjøres.

Chibber forteller hvordan han ble gjort oppmerksom på det sistnevnte allerede i januar 1978 da han var direktør for militære operasjoner ved Hærens hovedkvarter i New Delhi (Chibber 1990:146). Det var oberst Bull Kumar, en av Indias fremste fjellklatrere, som viste Chibber et kart trykket i USA som viste LOC forlenget til Karakoram-passet.

"[...] one point stood out quite clearly, that we should open up the area to mountaineers, and also keep an eye on it to prevent intrusions by Pakistan-based expeditions." (Chibber 1990:147)

Det som gjør grensedraging i Siachen-området ytterligere komplisert for India er problemet med den pakistansk-kinesiske grensen som India ikke godkjenner, og hvor en eventuell linje må ende. India vil ikke kunne godkjenne noe slikt fordi det vil undergrave dens grensehevdelse i forhold til Kina i Nord-Kashmir, foruten at den da også implisitt vil godkjenne at Pakistan har forhandlet fram territorielle avtaler med Kina for et territorium India gjør hevd på.

Alle disse faktorene viser at det at Siachen ligger hvor den ligger bidro til at India sendte tropper inn, og til at det er så vanskelig å komme til en løsning, noe

som igjen har ført til at det er særdeles vanskelig å trekke seg ut av området etter at konflikten først var i gang etter 1984.

1. KAPITTEL 5 :

SIACHEN OG PAKISTAN

5.1 INNLEDNING

I forrige kapittel så jeg på Siachen som en del av Kashmir konflikten og argumenterte for at sistnevnte er viktig for å forstå førstnevnte. Kashmir er et svært betent stridsspørsmål mellom India og Pakistan, og hadde Siachen ligget et annet sted langs grensen ville det muligens ikke vært noen konflikt i det hele tatt, eller en løsning ville vært funnet for lenge siden.

I neste kapittel vil det komme fram at det var indiske styrker som rykket inn i 1984 og at disse var de første som anla faste poster på isbreen (derfor ligger deres poster høyere enn de pakistanske). Jeg vil i dette kapittelet derfor ikke gå inn på hvorfor postene ble anlagt på isbreen, noe som igjen førte til at Pakistan sendte styrker inn og at konflikten så startet. Hensikten er i stedet å undersøke om Pakistans innenrikspolitiske situasjon har hatt noe å si for at konflikten på isbreen ikke har opphørt. Dette betyr at jeg i visse tilfeller går bort fra forutsetningen om Pakistan som én enhetlig, rasjonell aktør. Jeg vil se på pakistansk politikk som en interaksjon mellom flere subnasjonale grupper, og vil her regne hver av disse gruppene som rasjonelle. I Pakistan er det ofte snakk om en makt-troika som i praksis bestemmer den politikken som føres. Denne troikaen består av presidenten, statsministeren og øverstkommanderende i militæret ("CMLA" chief martial law administrator under militærdiktatur). Etter Tsebelis' teori om "nested games" vil Pakistans innenrikspolitiske situasjon tilsvare en tredje arena som Siachen-konflikten kan forklares ut fra.

Pakistan må betegnes som en ustabil stat der den militære innflytelsen over statsstyret har vært stor. Konflikter med India har spilt en viktig rolle, og separatistiske krefter har også gjort seg gjeldende.

I dette kapittlet vil jeg først gi en kort oversikt over Pakistans politiske historie i perioden 1984-1994. Deretter vil jeg gå inn på fire faktorer som i denne perioden kan ha påvirket Pakistans holdning til isbrekonflikten. Disse faktorene er (a)

militærets sterke stilling, (b) svake regjeringer og (c) regionale uroligheter. Til slutt går jeg inn på (d) den samlende effekten Siachen- og Kashmir-konfliktene har hatt for pakistanske ledere.

5.2 KORT POLITISK HISTORIE FOR PERIODEN 1984-1994

I 1984, da konflikten i Karakorum fjellene brøt ut, var Pakistan ledet av general Zia ul-Haq og unntakstilstanden som ble erklært i mai 1980 gjaldt fortsatt. Han kom til makten ved et statskupp i juli 1977 og kom til å styre Pakistan inntil han døde i en flyulykke i august 1988. Zia huskes blant annet for å ha institusjonalisert de militæres tilgang til og innflytelse på det politiske liv, og for å ha drevet en islamisering av Pakistan. I 1979 innførte han islamske domstoler og et nytt sett med shariat lover som definerte straffer som pisking, amputering av hender eller andre kroppsdelar, stening ved f.eks. tyveri, alkoholdriking og utroskap. I desember 1984 arrangerte Zia en folkeavstemning der spørsmålet var om pakistanerne støttet islamiseringsprosessen. Et "ja" til spørsmålet innebar også at Zia ble valgt for fem nye år. Offisielt var deltagelsen på 62%, og av disse stemte 98% ja. Opposisjonen derimot hevder at deltagelsen bare var på 10-12 % (Boivin 1996:71). I februar 1985 ble det holdt valg til et føderalt parlament. Det må understrekes at det her var en rekke restriksjoner. Kun individuelle kandidater fikk delta, ingen partier. Alle viktige opposisjonspolitikere var arrestert, og valgmøter utendørs var forbudt. Zia ul-Haq beholdt sin ubestridte makt basert på arméen og splittelse av opposisjonen (Jansson 1985:9). I januar 1986 ble unntakstilstanden opphevet, og sivilt regjeringsstyre innført for første gang siden 1969 (Rose 1989 :126). Zia beholdt likevel en avgjørende maktposisjon. Som statsminister valgte Zia Muhammad Khan Junejo, som fikk regjere til Zia oppløste forsamlingene i mai 1988. I løpet av denne tiden (7. juli 1986) foretok parlamentet en grunnlovsendring der Koranen ble utpekt som basis for all lovgiving i landet.

Etter Zias død ble Ghulam Ishaq Khan, Senatspresidenten, midlertidig statssjef. I november 1988 ble det arrangert valg som planlagt, hvor resultatet ble at intet parti fikk flertall. Pakistan People's Party (PPP) endte med å danne en

mindretallsregjering med Benazir Bhutto som statsminister. Benazir Bhutto valgte Ghulam Ishaq Khan som president. Den 6. august 1990 oppløste presidenten parlamentet og regjeringen, og utlyste nyvalg. Denne gangen ble Nawaz Sharif, presidenten for IDA (den demokratiske islamske alliansen) statsminister for en koalisjonsregjering som besto av konservative og religiøse partier. I 1992 trakk det nest største av koalisjonspartiene, Jamaat-i islami, seg ut av regjeringen i protest mot Sharifs favorisering av mer moderate krefter. Sharif kom deretter i konflikt med presidenten. Benazir Bhutto avslørte at Sharif hadde bedt om opposisjonens støtte mot president Khan, og en rekke ministre trakk seg deretter i protest. I april 1993 avsatte presidenten regjeringen, som imidlertid ble gjeninnsatt av høyesterett, og maktkampen fortsatte. I juli klarte sjefen for hæren å overtale både presidenten og statsministeren til å gå av. I oktober 1993 ble det påny avholdt valg, et valg som resulterte i nærmest dødt løp mellom Bhuttos Pakistan People's Party og Sharifs fraksjon av den islamske alliansen Islami Jamhuri Ittehad (IJI). Benazir Bhutto klarte etter lange forhandlinger å danne en ny regjering i samarbeid med noen småpartier. Farooq Leghari, en av Bhuttos nære medarbeidere, ble valgt til ny president i november.

Mellom 1988 og april 1996 har Pakistan hatt åtte sivile regjeringer og tre valg (Rashid 1996:158); i februar 1997 var det valg for fjerde gang.

De fire faktorene jeg vil se på videre i dette kapittelet er altså (a) det militæres sterke stilling, (b) regjeringenes svake stilling, (c) regionale sentrifugale krefter, og (d) den samlende funksjonen Kashmir- og Siachen-konfliktene har hatt. Utfra det jeg ser fra den historiske oversikten er det disse faktorene som kan ha hatt noe å si i forhold til Siachen- og Kashmir-konfliktene.

5.3 DET MILITÆRES STERKE STILLING

Den innenrikspolitiske utviklingen i Pakistan er en avspeiling av det skiftende forholdet mellom maktgrupper som eksisterer i landet. Byråkratiet har gjennom hele Pakistans historie hatt stor innflytelse, og har dårlig kunnet skjule sin profesjonelle forakt for politikerne. Det militære består av offiserer og menige som stort sett kommer fra visse deler av Punjab og stammeområdene i nordvest³.

³90% ifølge Rose (1989:132), mens Kukrejo (1991:47) skriver at 60% er punjaber, 35% er pathanere.

Hæren og flyvåpenet er landets viktigste maktfaktor og i realiteten bærerne av den nasjonale enhet. De har kontrollert regjeringen i omtrent halvparten av statens 50-årige historie. Jordeierne (80 familier eide 10% av jorda i 1947) har stor politisk innflytelse og rekrutteres gjerne til politisk lederskap. Her kan Zulfiqar Bhutto og hans datter Benazir være eksempler, iom. at de kommer fra en jordeierfamilie fra Sindh. Endelig har vi massene som er fattige, tallrike, med høy analfabetisme (74% i 1992) og lav levealder.

Med hensyn til politikken som er blitt ført i forhold til Siachen-konflikten med India, vil det spesielt være presidenten/general Zia foruten statsministeren og det militære som spiller størst rolle. Denne troikaen bestemmer, som tidligere nevnt, gjerne i praksis politikken som føres.

Helt siden Pakistan ble dannet i 1947 har de militære deltatt i den nasjonale politikken. I alt har det vært tre militære regimer som er kommet til makten ved "fredelige" militærkupp. Den første var under general Ayub Khan fra 1958-1969. Så overtok Yahya Khan fra 1969-1970. Deretter var det sivilt styre i fem år under Zulfiqar Bhutto og PPP før Zia ul-Haq tok makten i 1977 og beholdt den til han døde i 1988. Hærens hovedbegrunnelse for å intervenere de tre gangene var "nasjonal interesse" for å redde landet (Kukreja 1991:64). Basisen for de tre militærregimene har vært et oligarki dannet av militæret, byråkratiet og landeierne, men under Zia hadde byråkratiet en mindre rolle. Det var under Zia at de militæres engasjement ble institusjonalisert.

"The regime, in initial stages, placed military officers in key positions in a number of ministries to implement its policies as well as to gain access to all the major decision-making layers of the government. Military officers were appointed not only as secretaries in ministries like defence, information, interior [...], a number of military officers were also appointed at the level of joint and deputy secretaries." (Kukreja 1991: 81)

Da India okkuperte og anla faste poster på isbreen må dette ha blitt oppfattet som en militær-strategisk trussel foruten en stor politisk belastning for Zia-regimet. Ved Indias aksjon ble troverdigheten til Pakistans hær som vokter for Pakistans krav til hele Jammu og Kashmir svekket. Hæren ble til og med sårbar for kritikk om at den ikke engang klarte å beskytte territorium som Pakistan insisterte på var under deres administrative kontroll. Selv internasjonale atlas avtegnet dette

området som pakistansk. Siachen-konflikten blottla dermed ikke bare Pakistans militære svakhet i forhold til India, men også svakheten i militærledelsens antagelse om at bare de var skikket til å styre landet. Zia-regimet ble beskyldt for ikke engang å klare å forsvare eget territorium. På denne bakgrunn er det ikke rart at Zia-regimet bestemte seg for å (etter deres mening) forsvare Siachen. De ble av India stilt ovenfor et *fait accompli* og kunne stort sett bare innta en defensiv stilling.

Når det gjelder stillingen for statsministrene etter Zias død er dette omhandlet i neste avsnitt.

5.4 REGJERINGENES SVAKE STILLING

Etter at Zia ul-Haq omkom i en flyulykke i 1988 har Pakistan hatt en demokratisk styreform etter 11 sammenhengende år med militærdiktatur. Benazir Bhuttos parti, Det pakistanske folkeparti (PPP), klarte ved hjelp av en allianse med mindre partier å stable en mindretallsregjering på bena med Bhutto som den første kvinnelige statsminister i en islamsk stat. Imidlertid fikk hun ikke mye fred til å gjennomføre sine valgløfter. Etnisk vold i hennes hjemprovins Sind utviklet seg til omfattende uro, et betydelig antall politisk motiverte drap og sterk etnisk rivalisering. De militære truet Bhuttos autoritet, regjeringen ble anklaget for korrupsjon, og en (på den tiden) lokal opprørske leder i Punjab, Nawaz Sharif, gjorde ikke tingene lettere.

"By the end of 1989 it was quite clear not only that democracy was not set on firmer foundations in Pakistan, but that there was also evidence of an absence of statemanship and even of basic honesty on all sides of the political spectrum."
(Hyman 1990:2)

Militære "hard-liners" og islamske fundamentalistiske grupper prøvde å bruke Kashmir-konflikten for å kaste Bhutto. Nawaz Sharif hadde en sterk anti-indisk politikk og mente B.Bhutto var for "soft" i forhold til India. Derfor kunne hun ikke tillate seg å bli oppfattet som svak i forhold til Kashmir konflikten og India.

"[...] Prime Minister Benazir Bhutto's government openly supports the rebellion [in Kashmir] at a political level, praising the movement and promising to lend it "moral support". [...] Pakistani Prime Minister Benazir Bhutto has

reiterated her late father's promise to fight a thousand years for the disputed region [Kashmir], though she has repeatedly said Pakistan does not want war."
(Desmond 1990:19).

15 måneder etter valget, i august 1990, oppløste presidenten Parlamentet og avsatte regjeringen. Nyvalg fant sted og Nawaz Sharif ble ny statsminister for Den islamske allianse (IDA), en koalisjon som innbefattet alt fra Muslim League til ekstreme fundamentalister. Sharif var ikke fra en jordeierfamilie og måtte dermed vise betydelige politiske evner for å unngå å provosere de militære og det føydale "establishment". I tillegg måtte han ta hensyn til de religiøse lederne, særlig fundamentalistene, som har styrket sin stilling betydelig de siste årene. Forsøkene på å tilfredsstille alle disse maktsentraene samtidig med at det var sosial og etnisk uro, gjorde at regjeringens parlamentariske styrke forvitret. Gjentatte korrupsjonsskandaler svekket også regjeringen. Etter en strid mellom regjeringen og presidenten endte det med - etter sterkt påtrykk fra militærledelsen - at såvel regjering som parlament og president gikk av og nye valg ble avholdt i oktober 1993. Benazir Bhutto ble igjen statsminister, med mer erfaring enn sist gang. Hun hadde støtte fra de militære og den nye presidenten som var en av hennes nære (Farooq Leghari). Hun var også mer varsom på det religiøse plan. Derimot ble hun kritisert for å reise for mye i utlandet (fremmet Kashmir konflikten, som er veldig populær i Pakistan) og for ikke å ta seg nok av problemer innenriks.

"From her former status as a radical, reform-minded opposition leader, Bhutto has become an archetypal establishment figure: leaning further to the right, acting as a spokesperson for the status quo, and becoming increasingly authoritarian as she tries to deal with multiple crises."(Rashid 1996:158)

Det virker rimelig å tro at en mindretallsregjering vil mangle den støtten og styrken de trenger i forhold til opposisjonen og de militære for å prøve å få til en fredelig løsning på Siachen-konflikten. Da Bhutto igjen kom til makten i oktober 1993 ble hun avhengig av støtte fra visse islamske partier. Det er lite trolig at det hadde vært mulig for Bhutto å få støtte til å "gi opp" Siachen eller til å løse konflikten på noen som helst måte som ville kunne oppfattes som "svak" i forhold til India. Bhutto ble stilt ovenfor mange begrensninger av presidenten, militæret og "the establishment".

5.5 REGIONALE SENTRIFUGALE KREFTER

Da Pakistan ble dannet i 1947 som en separat stat for muslimene i britisk India ble utfallet hverken en demokratisk, sekulær stat eller en islamsk stat. Det ble heller ikke dannet én nasjon med et sterkt, nasjonalt statsbærende parti som Kongresspartiet i India.

"Pakistan var en märklig statsbildning. Grundprincipen för subkontinentens deling var, att i Pakistan skulle ingå de områden, där muslimer var i majoritet; övriga skulle tillfalla Indien. Härigenom fick den pakistanska staten en muslimsk identitet, men hvilken roll religionen skulle spela var ytterst oklart. Dessutom förde denna princip med sig, att Pakistan [...] kom att bestå av två delar, en västlig och en östlig. [...] I frånvaron av ett starkt, sammanhållande parti gjorde snart djupa motsättningar sig gällande i landets politik. I själva verket hade de folk och områden som ingick i Pakistan mycket lite gemensamt förutom islam."
(Jansson 1985b:3-4)

Pakistan er ett land, men med flere folkegrupper, og har slitt med det siden. Den pakistanske politikken har vært preget av etniske motsetninger, som også i høy grad sammenfaller med motsetningene mellom sentralregjeringen på den ene siden og ulike provinser på den andre. Sentralmakten har først og fremst representert urduspråklige innflyttere fra India (muhajirs) og Punjab, den rikeste provinsen i Pakistan. Mot punjabere og muhajirs har det stått eliter fra de andre provinsene, Sind, Baluchistan og North-West Frontier Province (NWFP).

I Baluchistan har det vært uroligheter og krav om et uavhengig Baluchistan. Baluchere representerer kun 2,5% av den totale befolkningen i Pakistan, men provinsen består av nærmere halve Pakistan, så en utskillelse av denne provinsen vil få store konsekvenser. Drømmen om et uavhengig Baluchistan, som også innbefatter en iransk del, er på nedtur. Separatismen mangler grasrotappell. Balucherne er blitt en minoritet i de to byene som finnes i hele Baluchis ørkenregion, Quetta i Pakistan og Zahedan i Iran.

"They [Baluchis] want their distinct identity recognised, together with some form of autonomy. But the old goal of a separate, independent state for Baluchis of Pakistan, Iran and Afghanistan is seen by nearly all as unrealistic. More Baluchis now occupy posts of influence within the administration, making less

valid the nationalist complaint that Baluchistan is nothing better than a colony of the Punjab, ruled by a Punjabi army." (Hyman 1990:10)

Voldsbølgen i den sørlige provinsen Sind begynte i 1980-årene og fortsatte utover i 1990-årene. Situasjonen i Sind har vært et av hovedspørsmålene i pakistansk innenrikspolitikk siden 1990. I denne provinsen, og da spesielt i den viktige havnebyen Karachi, er det en voldelig etnisk konflikt mellom forskjellige etniske grupper som pathanere, punjabere, sindhere og ikke minst muhajirs. Det er spesielt mellom "MQM" (Muhajir Qaumi Movement) og den lokale sindhi befolkningen og PPP at det har gått hardt for seg. MQM ble dannet i midten av 80-åra av General Zia for å motvirke PPPs innflytelse i Sind. Kravet fra sindhi nasjonalister for et uavhengig Sindhudesh blir mer synlig og voldelig. Opprinnelsen til denne konflikten er fra tiden etter delingen av britisk India. Mange av de muslimene som kom fra India bosatte seg i Sind. Dette var en gruppe utdannede og høytstående muslimer som hadde drevet forretningsvirksomhet eller jobbet i byråkratiet i India. De dominerer Sinds storbyer og lever i stadig konflikt med etniske sindhier. Opprinnelige sindhi muslimer var derimot i stor grad analfabeter, og er med tiden blitt en minoritet i sin egen stat (Thomas 1993:27). Flere ganger er hæren satt inn for å gjenopprette ro og orden. Den militære inngripen har imidlertid hatt karakter av et politisk oppgjør med MQM.

Disse sentrifugale kreftene i Pakistan kan ha bidratt til at de suksessive regjeringene har syntet det var greit å ha en samlende konflikt i Siachen og Kashmir. Man må ikke glemme at løsrivelsen av Øst-Pakistan i 1971-72 er en hendelse som makthaverne i Pakistan ikke vil skal gjenta seg i dagens Pakistan.

"The emergence of East Pakistan as the separate state of Bangladesh was a deeply traumatic event for Pakistanis, wich even now some have not come to terms with."(Hyman 1990:5)

Denne samlende funksjonen behandler jeg i neste avsnitt.

5.6 SIACHEN OG KASMIR KONFLIKTENES SAMLENDE KRAFT

En funksjon Siachen-konflikten kunne ha da den først var satt igang var å samle Pakistans befolkning mot en felles ytre fiende. Dette vil også kunne avlede oppmerksomheten til befolkningen fra problemer på det innenrikspolitiske plan

som manglende demokrati, fattigdom, korrupsjon mm. Om en ytre konflikt virker samlende innad er det imidlertid ikke enighet om. Coser (1956) mener at dette avhenger av hvordan det initiale samholdet er. Er det høy grad av opprinnelige samhold vil en ytre konflikt føre til økt samhold. Er det derimot lav grad av initialt samhold vil en ytre konflikt kunne føre til oppløsning eller svekket samhold. Når det gjelder en konflikt med India med utspring i Kashmir står pakistanerne samlet fordi det er stor enighet i Pakistan om at hele Kashmir burde vært innlemmet i Pakistan ved delingen i 1947. Jeg vil derfor tro at Siachen-konflikten, i og med at den ligger i Kashmir, førte til økt samhold i Pakistan. Ved andre spørsmål er derimot samholdet og konsensusen i Pakistan mye mindre, og det blir ofte tatt standpunkter utfra hvilken region eller gruppe man kommer fra. De indre urolighetene i Sind og Baluchistan er også eksempler på at det indre samholdet og nasjonalfølelsen i Pakistan ikke er så sterk og at Pakistan som nasjon er sårbar.

Til forskjell fra det som har vært tilfelle i India har Kashmir aldri vært noen splittende sak i Pakistan, snarere tvert imot. Kashmir har vært et symbol for den kollektive, nasjonale urett som de har lidt "takket være" inderne, og en spore til patriotisme og fellesskap.

"The Pakistani government and the bulk of Pakistan's populace are acutely interested in keeping the Kashmir issue alive. After all, this is one issue that unites the Pakistani people, by evoking memories about Pakistan's troubled relationship with her principal adversary, India." (Ganguly 1990 : 67).

Kashmir-konflikten, som Siachen altså er en del av, er blitt brukt av de pakistanske lederne, fra Mohammed Ali Jinnah til Benazir Bhutto, til å samle støtte for deres egne politiske mål. Pakistanske ledere har argumentert for at muslimene, som er i flertall i Kashmir, bør bli innlemmet i Pakistan. Zulfikar Ali Bhutto sa til og med:

"If a Muslim majority area can remain a part of India, then the raison d'être of Pakistan collapses... Pakistan is incomplete without Jammu and Kashmir both territorially and ideologically." (Paul 1994:206, note 7)

"During her two stints as Prime Minister of Pakistan, Benazir Bhutto has deliberately emphasised the importance of the Kashmir issue, making many emotional speeches on behalf of 'Kashmir freedom-fighters'." (Hyman 1994:123)

5.7 AVSLUTNING

I dette kapittelet har jeg sett at Pakistan har en kort demokratisk tradisjon på grunn av 24 år med militærdiktatur, og har inntil 1994 hatt svake regjeringer. Landet sliter dessuten med mange interne problemer slik som etniske motsetninger og vold. Dette gjør at regjeringen i Pakistan for det første har hatt vanskelig for å forhandle med India fordi de har måttet gi inntrykk av en tøff holdning i Kashmir-konflikten for å styrke sin stilling internt, for å "tilfredsstille" den fundamentalistiske opposisjonen. For det andre kan en felles ytre fiende være det som samler folket og på den måten styrker sentralmakten slik at etnisk-religiøse grupper eller militære ikke får styre utviklingen. Her er den historiske bakgrunnen for opprettelsen av Pakistan av de muslimskdominerte områdene i britisk India i 1947, og at Kashmir som var muslimskdominert ikke ble en del av Pakistan, viktig. Som sitatet fra Zulfikar Ali Bhutto poengterte: dersom muslimskdominerte Kashmir forblir en del av India, så kolliderer Pakistans eksistensberettigelse. Kashmir-konflikten er sett på som en nasjonal urett og samler den pakistanske befolkningen på tvers av folkegruppene. Konflikten er også blitt brukt av pakistanske ledere for å samle støtte. Alt dette forklarer hvorfor Kashmir-konflikten, som Siachen er en del av, er et følsomt spørsmål i Pakistan.

Her ser vi at min tidsbegrensning til 1984-94 ikke holder, og at årsaker må søkes så langt tilbake som opprettelsen av Pakistan og India for 50 år siden.

De foregående punktene i dette kapittelet viser altså at den innenrikspolitiske situasjonen i Pakistan kan ha bidratt til at konflikten i Siachen ikke er opphørt. Samtidig skulle man tro at Pakistan, et land med store økonomiske problemer, ville ha stor interesse av å få avsluttet denne kostbare konflikten for å kunne bruke ressursene i andre sektorer i samfunnet. Militærets sterke stilling i det pakistanske samfunn er kanskje en av årsakene til at dette ikke har latt seg gjøre.

Hvis man dermed ser Siachen-konflikten i lys av Kashmir konflikten og forholdene på den innenrikspolitiske arena i Pakistan, kan det finnes mulige motiver for Pakistans myndigheter å ha en "samlende" konflikt gående med India.

KAPITTEL 6 :

SIACHEN OG INDIA

6.1 INNLEDNING

Etter å ha prøvd å forklare hvorfor Siachen-konflikten ikke er opphørt som et resultat av innenrikspolitiske forhold i Pakistan, vil jeg i dette kapittlet gå inn på noen faktorer i India som kan bidra til å forklare konflikten. Jeg vil dermed, som i kapittel 5, gå bort fra forutsetningen om India som en enhetlig, rasjonell aktør, og heller forutsette rasjonalitet på et "lavere" nivå. Jeg kommer også til å trekke inn et lengre tidsperspektiv og se hvilken betydning tidligere erfaring kan ha hatt for beslutningstagerne. Dette er i samsvar med Tsebelis' teori om "nested games" og situasjonslogisk analyse. Jeg vil altså her utvide konteksten til Siachen-konflikten for om mulig å finne flere mulige forklaringer. Dette vil være den fjerde og siste arenaen jeg ser på i oppgaven.

Det første jeg vil se på i dette kapittlet er en mulig forklaring på hvorfor konflikten startet. Erfaringen India fikk i 1962 av å bli fullstendig "tatt på senga" av Kina som da vant en overlegen seier over India i bl.a. Kashmir, kan her være en viktig faktor.

Deretter gir jeg en kort oversikt over den politiske historien i India for perioden 1984-1994 før jeg utfra dette ser på noen utvalgte faktorer som kan forklare at konflikten i Siachen ikke er opphørt. Frykten for en slags dominoeffekt er den første faktoren jeg vil se på før jeg går inn på mere innenrikspolitiske forhold. Her vil jeg se på regjeringens posisjon i forhold til opposisjonen og den generelle innenrikspolitiske situasjonen som kan ha bidratt til den fastlåste situasjonen i Siachen.

6.2 FRYKTEN FOR ET PAKISTANSK FAIT ACCOMPLI

Wirsing (1991:163-164) gjengir en forklaring på hva som skjedde fra indisk side i 1984 som stammer fra en artikkel i *Indian Defence Review* i januar 1990, skrevet av den pensjonerte general-løytnanten M.L.Chibber som var leder for nordkommandoen til den indiske armé og ledet operasjonen i Siachen. Ifølge Chibber var troppeforflyttingen våren 1984 en aksjon for å komme Pakistan i forkjøpet. Indiske myndigheter var blitt klar over at Siachen-området ble vist som pakistansk i mange internasjonale atlas. Aksjonen ble fremskyndet etter at Pakistan sendte protestnoter den 21. og 29. august 1983 der de protesterte mot at den indiske armé skulle ha trengt inn på det de så på som eget territorium. I disse notene skal Pakistan også ha krevd at kontroll-linjen (LOC) skulle forlenges til Karakoram-passet. Dette kunne ikke inderne godta iom. at de mente Siachen var indisk territorium. Etterretningsrapporter fikk inderne til å anta at Pakistan forberedte seg på å okkupere Siachen. Denne slutningen ble styrket

"when we got further intelligence reports that the Pakistan Army was trying to procure large quantities of special snow and ski equipment from the UK and Europe to be available to the troops by January 1984. They also launched an intensive training programme for a force named "Burzil Force" to occupy Siachen Glacier. The decision was taken that we must prevent the Pakistani side from presenting us with a fait accompli. It was obvious in our discussion with Delhi that if they were to establish posts on the Siachen Glacier it would be very costly to evict them. The probability that we may not be able to do so at all was also very high. We considered at length and even war-gamed the best way to prevent the Pakistanis from establishing themselves in the glacier. We concluded that the only way would be to occupy the two proven passes, namely Bilafond La and Sia La." (Chibber 1990:150)

Siden forklarer Chibber okkuperingen av Siachen slik : "It was simply to insure that we were not presented with a *fait accompli* like that of Aksai Chin" Denne forklaringen om å unngå at Pakistan kom dem i forkjøpet nevnes også av Bhinda (1994:58). Et håndfast bevis for at inderne var først på plass på Siachen er forøvrig at de har de høyestliggende postene på isbreen.

Aksai Chin regionen ligger i Ladakh, rett sør-øst for Siachen-området i Kashmir. I 1957 oppdaget inderne at kineserne hadde bygget en vei gjennom østre Ladakh som forbandt Sinkiang med Tibet. I 1962 kom det til trefninger flere steder langs grensen mellom India og Kina. Angrepet kom overraskende på India som var dårlig forberedt på en krig, spesielt i høytliggende områder, og India led et forsmedelig tap etter en kort krig. Resultatet ble at Kina til dags dato har "administrativ kontroll" - som det står på de fleste atlas - over Aksai Chin.

"Nehru fikk bære ansvaret for att armén var så dåligt rustad och led en svår politisk prestigeförlust [prestisjetap i Aksai Chin]. En pakistansk framstöt i Kashmir kunde ha blivit ödesdiger [skjebnesvanger] för indierna" (Kristiansson 1988a:129-130)

Chibber skriver om sin erfaring

"We had, unfortunately, left Aksai Chin without any presence in the area and attempts by some of our young officers to go there on reconnaissance cum shikar trips, with logistic support of the Army, were frowned upon as wasteful expenditure. To our utter surprise, we discovered that, due to our neglect and indifference, the Chinese had built a highway through Aksai Chin. We lost a huge chunk of our territory through indolence and bureaucratic parsimony." (Chibber 1990:147)

Dette tyder på at Aksai Chin-erfaringen ble en svært bitter erfaring for det indiske militære og den politiske ledelsen. En gjentakelse av Aksai Chin-erfaringen i Siachen måtte unngås. India måtte ikke miste territorium pånytt ved et fait accompli og fordi de ikke hadde passet på sine grenser.

Når Chibber skriver "We considered at length and even war-gamed [...]" tyder det på at den indiske avgjørelsen om å anlegge faste poster på Siachen ikke var en overilet reaksjon. Samtidig kan man spørre seg om de da ikke forutså at Pakistan ville svare og at det ville komme til trefninger med en påfølgende svært kostbar konflikt. Den overordnede målsetningen til indiske myndigheter i 1984 må tydeligvis ha vært at Siachen-området ikke skulle bli pakistansk for all fremtid - koste hva det koste ville. I og med at Siachen ligger i Kashmir og i grenseområdet India-Pakistan-Kina, får dette forholdsvis lite og tilsynelatende betydningsløse

området mye større betydning enn det ville ha hatt hvis det hadde ligget et annet sted. Enhver mer eller mindre frivillig avgivelse av territorium i Kashmir fra India til Pakistan, eller vice versa, er spesielt vanskelig fordi det antageligvis er snakk om militær og politisk prestisje og ære.

Hvem som skjøt det første skuddet på Siachen vet man ikke, blant annet fordi begge parter kontrollerte og sensurerte media da konflikten brøt ut i 1984 (Wirsing 1991: 159).

Her kan man altså se at tidsdimensjonen jeg konsentrerer meg om i oppgaven (1984-1994) ikke er lang nok for å forklare Siachen. Det virker som om inderne handlet på én bestemt måte i 1984 i forhold til Siachen-situasjonen på bakgrunn av den erfaringen de hadde fra Aksai Chin i begynnelsen av 60-åra. Dette tilsvarer “nested games” til Tsebelis der en av faktorene man kan trekke inn for å forklare en handling er et lengre tidsperspektiv.

I resten av kapittelet vil jeg, som tidligere nevnt, gå over til å finne noen mulige forklaringer på hvorfor India ikke har trukket seg ut av Siachen.

6.3 KORT POLITISK HISTORIE FOR PERIODEN 1984-1994⁴

I 1984, da Siachen-konflikten startet, var Indira Gandhi fra Kongresspartiet statsminister. Begynnelsen av 80-årene var preget av regional uro, særlig i Assam og Punjab. I juni 1984 ble sikhenes fremste helligdom, det gylne tempel i Amritsar i Punjab, angrepet av militære fordi bevæpnede sikher hadde forskanset seg der. Som hevn ble Indira Gandhi drept av to av sine egne livvakter den 31. oktober 1984. Sønnen Rajiv Gandhi overtok som statsminister. Valg ble organisert i desember 1984. Trusselen mot Indias enhet og integritet ble gjort til hovedsak av Rajiv. Kongresspartiet fikk den største valgtriumf i sin historie med 75% av mandatene. Etter en periode med politisk suksess ble Rajiv Gandhis popularitet etter hvert svekket, særlig som følge av flere korrupsjonssaker der Kongresspartiet skal ha vært innblandet (spesielt Bofors-affæren). Ved valget i november 1989 led

⁴Informasjonen i dette avsnittet er hentet hovedsakelig fra Store Norske Leksikon.

Kongresspartiet nederlag og V.P. Singh ble statsminister for en mindretallsregjering av National Front, en koalisjon av opposisjonspartier på venstresiden. Kjernepartiet i National Front var Singhs eget agrar-sosialistiske Janata Dal. National Front fikk parlamentarisk støtte fra kommunistene og Bharayat Janata Party (BJP), et ytterliggående hinduparti. BJP hadde gått sterkt fram ved valget og økt sitt mandattall fra 3 til 87. Regjeringskoalisjonen slo snart sprekker på grunn av spørsmål om kvoter for lavkastene og kasteløse. En annen grunn var krav fra hindufundamentalister, støttet av BJP, om at moskéen i Ayodhya i Uttar Pradesh skulle rives og gi plass til et hindu tempel. Kastestrid og religiøs vold tok over 500 liv i 1990. Etter at BJP trakk sin støtte falt National Front-regjeringen i november 1990. En utbrytergruppe fra Janata Dal dannet en ny mindretallsregjering med Chandra Shekar som statsminister. Shekar-regjeringen falt fire måneder senere og nye valg fant sted i mai-juni 1991. Under et valgmøte 21. mai ble Rajiv Gandhi myrdet. Ved valget, som ble delvis utsatt til juni, gikk Kongresspartiet markant fram fra 194 til 227 mandater mens Janata Dal led et knusende valgnederlag etter partisplittelse. BJP triumferte igjen og økte til 119 mandater av de totalt 512 plassene i underhuset. V. P. Narasimha Rao ble valgt til Kongresspartiets formann og overtok som sjef for en ny mindretallsregjering. Økonomiske reformer, separatistiske bevegelser og religiøse motsetninger kom til å prege Raos tid ved makten. Rao ble ofte kritisert for ubesluttomhet og manglende handlekraft, men overlevde flere mistillitsforslag i nasjonalforsamlingen, mest takket være en splittet opposisjon. 6. desember 1992 gikk hinduekstremister løs på moskeen i Ayodhya og rev den ned. Dette ga støtet til kraftige opptøyer over store deler av India mellom hinduer og muslimer. I Assam, Nagaland, Punjab og Jammu og Kashmir fortsatte de regionale urolighetene. Rao satt til parlamentsvalget i mai 1996.

Ut fra denne korte historiske gjennomgangen har jeg valgt ut regionale uroligheter og regjeringenes svake stilling i perioden 1984-1994 som faktorer fordi

det utfra det jeg ser er disse som har noe å si for å forklare hvorfor Siachen-konflikten ikke har opphørt.

6.4 FRYKTEN FOR EN DOMINOREFFEKT

Det første jeg vil diskutere er det jeg har kalt "dominoteori". Denne teorien stammer fra den kalde krigens dager, og ble da brukt om internasjonale forhold som en del av "containment-", USAs oppdemningspolitikk overfor kommunismen. Ideen var at hvis et land som "demmet opp" mot kommunismen ble kommunistisk, så ville dette lett spre seg til andre "oppdemningsland". Det var altså en forestilling om en kjedereaksjon, akkurat som dominobrikkene som faller når først én brikke er blitt dyttet på.

Samme type oppfatning av forholdene kan man tenke seg indiske myndigheter har av Siachen-konflikten på det innenrikspolitiske plan. Oppfatningen vil her kunne være at hvis India trekker seg ut av Siachen vil dette gi et signal om svakhet og/eller ettergivenhet i forhold til Kashmir-problemet først og fremst. Trekker India seg ut av Siachen vil det gi inntrykk av at de kanskje er villige til å trekke seg ut av Kashmir, og da vil bevegelser for økt autonomi i andre delstater kunne få inntrykk av at mulighetene for løsrivelse er økt også for deres del.

Jeg vil her minne om at jeg først og fremst tar for meg perioden 1984-1994.

I den indiske delen av Jammu og Kashmir, og da spesielt "vale of Kashmir", er det siden 1989-90 blitt en svært tilspisset og voldelig situasjon. Alfabetiseringens fremgang i tillegg til økt tilgang til media og telekommunikasjon har skapt en ny generasjon av politisk bevisste kashmirere. Deres ønske om større autonomi og føderalisme ble av sentrale myndigheter i New Delhi mistolket som et ønske om å tre ut av India, som da grep inn i de demokratiske prosesser i Kashmir. Da legitim politisk ytring ble blokkert, grep den politisk bevisste generasjonen til vold. Sentralmyndighetene har så svart med utstrakt maktbruk for å slå ned opprørerne, noe som igjen har ført til betydelige brudd på menneskerettigheter i sammenstøt mellom indiske sikkerhetsstyrker og forskjellige geriljagrupper som har ført til mellom 15 000 og 20 000 døde (Ganguly 1996:149).

India har problemer i flere delstater enn Kashmir. Foruten Kashmir har det vært separatistiske bevegelser spesielt i Punjab. Punjab ligger sør for Kashmir, og grenser til Pakistan. Dette gjør at staten har en strategisk betydning, foruten at det

er den rikeste jordbruksstaten i India og forsyner 73% av den nasjonale korninnhøstingen (Zins 1992 :259). Industri er det derimot lite av, og arbeidsledigheten har økt - spesielt blant sikhene. For sikhene, som generelt i India er en rik og innflytelsesrik gruppe (spesielt i det indiske forsvar), er det religionen som er samlende. Igjennom historien har de forsvart seg mot islam, mens hinduismen regner sikhismen som en del av seg. Dette er ikke alle sikher enige i. Fordi en sikh må følge visse regler - som ikke å klippe hår eller barbere seg, bære en turban, ha et armbånd mm. - skiller de seg ut fra verden omkring. Sikhenes templer er dessuten underlagt kontrollen av et slags valgt sikh-"miniparlament": Shiromani Gurudwara Prabandhak Committee (SGPC). Ti år etter Indias uavhengighet begynte kravene om mere autonomi for sikhene å komme. Partiet Akali Dal er den politiske delen av sikh-bevegelsen. Akali Dal-partiet krevde i 1973 større autonomi til provinsene, mens mer ekstreme krefter ønsker sikh-suverenitet i Khalistan. Siden slutten av 70-årene er dette partiet blitt mer ekstremistisk, og det er kommet til vold og attentater mellom hinduer og sikher. I juni 1983 toppet det hele seg med en indisk militæraksjon mot Gulltempelet i Amritsar der ytterliggående sikher okkuperte en del av tempelet og organiserte attentater derfra. Ved å gå til militæraksjon mot tempelet, krenket de indiske militære dette hellige stedet og bare økte avstanden mellom sikhene og hinduene. I 1983 kom Punjab under "President's rule", dvs. direkte styre fra New Delhi, etter en massaker den 5. oktober (Boivin 1996:111). 31. oktober 1984 ble statsminister Indira Gandhi drept av to av sine livvakter som var sikher, og som hadde lovet å hevne krenkelsen mot deres religion. I dagene som fulgte kom det til anti-sikh pogromer som skal ha krevd 4000 liv. Geriljaen nådde sitt klimaks i 1991, da 4700 mennesker ble drept. Parlaments- og delstatsvalg ble avholdt i 1992 med en valgdeltakelse på vel 20%. Kongresspartiet tok nesten alle mandatene. En ny lokalregjering under Beant Singh gjennomførte en massiv offensiv mot Khalistan-geriljaen og fikk gradvis overtaket. Tallet på dødsofre sank i 1993 til ca. 800 og kom i 1994 ned i under 100. 1993 blir derfor regnet som et vendepunkt med mindre vold i Punjab (Store Norske Leksikon, supplement 1996:463).

Nord-øst i India, i det som tidligere hovedsakelig var Assam, er det en del nyere bevegelser som krever autonomi. Gorkhaene i Darjeeling krever et eget Gorkhaland ("Gorkha National Liberation Front" dannet i 1985), mens Bodo-stammen i Assam krever et eget Bodoland siden 1987. I 1990 ble "President's rule" innført også i Assam. Problemet, skriver Zins (1992:271), er ofte at krav fra små grupper ikke blir tatt alvorlig av styresmaktene, eller at slike bevegelser ofte

blir brukt av New Delhi i politisk øyemed (splitt og hersk). Når krav om autonomi kommer i tillegg til andre ustabilitetsfaktorer kan situasjonen fremskynde ustabilitet i en hel region, slik tilfellet i dag er i Assam. Assam har olje og plantasjer, og har derfor tiltrukket seg både legale og illegale arbeidere fra Bangladesh. Dette har ført til at de opprinnelige assamere hevder de er blitt en minoritet og har problemer med å finne arbeid. De beskylder også Kongresspartiet for å manipulere immigrantene av politiske grunner. Under valgkampen i 1983 kom det til grusomme interetniske massakrer med tusenvis av døde og forsvunne. En avtale i 1985 mellom assambevegelsen og statsminister Rajiv Gandhi roet ned gemyttene en stund, men noen løsning ble ikke funnet. De etniske spenningene økte, slik Bodo bevegelsen illustrerer det. Etter at Assam ble plassert under "President's rule" har en separatistbevegelse utviklet seg rundt "United Liberation Front of Assam" som har mellom 500 og 3000 geriljasoldater (Zins 1992:274) noe som har tvunget India til å omgruppere forsvaret i regionen.

Det er spesielt i forhold til Punjab og Assam at en forandring i Kashmir/Siachen-situasjonen kan ha betydning. En del forfattere mener det er en forbindelse mellom Kashmir og andre indiske delstaters/bevegelsers krav om selvstendighet eller økt autonomi. Lamb skriver f.eks.

"After the 1965 War, Sikh loyalty to the Indian cause, so it seemed to the Indira Gandhi Government, called for some reward. The result was the decision in March 1966 to partition the Indian Punjab into what amounted to three States Haryana, Himachal Pradesh and the Punjab Suba, the last, where the Sikhs represented some 60% of the population [...]. [...] this administrative decision was a crucial step in encouraging agitation for Sikh separatism; and that this movement was in the 1980s not only to destroy, quite literally, Indira Gandhi, but to create circumstances wich made it virtually impossible for New Delhi to make significant political concessions to the people of the Vale of Kashmir because to do so would only encourage the Sikhs." (1991:279, min understreking)

Lamb skriver videre:

"If the State of Jammu and Kashmir were permitted such a degree of internal freedom ["dominion" solution], would not the same be sought by others within the Indian Republic? India did not lack for secessionists and separatists in 1972;

and with the growth of the Sikh problem in the 1980s the conservation of the Indian Union became, perhaps, the major preoccupation of policy makers in New Delhi. The State of Jammu and Kashmir could not be permitted to become a precedent for others to follow." (1991:302)

Med andre ord mener Lamb at det i 80-årene ble spesielt viktig for sentralregjeringen å bevare den Indiske Union med bakgrunn i problemene i Punjab, og dette var situasjonen da konflikten i Siachen brøt ut.

Malik skriver på sin side (1992:210, min understreking):

"To India , the separation of Kashmir might be the beginning of its Balkanization and the end to its secularism."

Med andre ord er det frykt for at en forandring i delstaten Kashmirs stilling vil kunne få følger for den Indiske Unions enhet. Hvis dette er tilfelle kan man kanskje trekke sammenhengen om oppfatningen til indiske myndigheter videre; en forandring i Siachen vil kunne føre til en forandring i Kashmir, som så igjen vil kunne føre til en forandring i for eksempel Punjab eller Assam.

På den annen side kan det hevdes at Kashmir er helt spesielt fordi det her er snakk om to uavhengige stater (India og Pakistan) som gjør krav på territoriet. Det burde av den grunn ikke ha noen konsekvens for andre delstater i India om Kashmir får mer autonomi eller t.o.m. selvstendighet. Delstater som Assam og Punjab er ubestridt indisk område, og andre uavhengige stater som Kina eller Pakistan er ikke innblandet (selv om India beskylder Pakistan for å støtte opprørere i Punjab).

"Nor is the rate of disintegration of the Indian Union, a process which is probably now inevitable, going to be altered significantly for the worse by adopting less proprietorial policies towards Jammu and Kashmir [...]. Kashmir is a special case, with its own unique history; and it creates no precedents for other special causes such as the Sikhs or Assam or the people of the Dravidian south." (Lamb 1991:343)

Lamb mener kort sagt at India antagelig vil gå i oppløsning uansett hva som skjer med Kashmir.

Dette er imidlertid et svært omdiskutert tema. Utviklingen til det mer positive i Punjab de siste årene er et eksempel på at slike problemer kan løses på andre måter enn ved "balkanisering". Atul Kohli, som i sin bok *Democracy and Discontent* ser på styrings- og regjeringsproblemene i India, mener at India ikke vil gå i oppløsning.

"It [the contemporary turmoil] is less threatening in the sense that in the current context, the basic existence of India as a viable political unit does not appear to be threatened. Secessionist movements may again arise here and there, and they probably will, but as long as the armed forces are intact, a further division of India is not likely." (Kohli 1990:13)

6.5 REGJERINGENES SVAKE STILLING

Det er spesielt i denne delen jeg går bort fra å se på India som en enhetlig rasjonell aktør, og over til å se på de ulike indiske regjeringer som rasjonelle aktører på den hjemlige, innenrikspolitiske arena. Først vil jeg se på de indiske regjeringers posisjon i forhold til opposisjonen. Dette vil jeg gjøre ut fra den antakelsen at en svak regjering (koalisjons- og/eller mindretallsregjering) antagelig ikke vil ta et så upopulært valg som det å trekke seg ut av Siachen vil være. En annen antakelse kan være at det å ha en slik "mini-konflikt" gående med Pakistan kan ha sin hensikt ved å være en samlende sak, foruten at den kan hende tar oppmerksomheten til opinionen bort fra interne problemer. Slik sett kan Siachen ha en funksjon for de sittende regjeringer.

6.5.1 Koalisjonsregjeringenes tid (1977-1994)

Siden 1977 til 1992 har det i India vært fem nasjonale valg og en lang rekke statsministre med forskjellig etiketter, mens landet fra 1947 til 1977 bare hadde tre

statsministre⁵. I 1977 vant partiet Janata, dannet av seks opposisjonspartier, valget. 82-årige Morarji Desai ble statsminister. Janata-regjeringen gikk i oppløsning etter sterk indre strid i 1979. Desai overlot plassen sin til en av sine vise-statsministre, Charan Singh. I Kongresspartiet var det også indre stridigheter, og i januar 1978 ble partiet splittet. Indira-fraksjonen ble raskt den dominerende. Etter fem måneder ble det arrangert nye valg i 1980. Ved dette valget fikk Kongresspartiet og Indira Gandhi igjen makten. Med 42,7% av stemmene fikk hun en absolutt majoritet av plassene i nasjonalforsamlingen. Janata-koalisjonen var pulverisert på det parlamentariske plan. Så, i oktober 1984, ble Indira Gandhi drept. Det var det andre politiske attentatet i India på så høyt plan siden mordet på Mahatma Gandhi i 1948. Indiras sønn Rajiv Gandhi overtok sin mors plass, og valg ble avholdt i desember 1984. Kongresspartiet vant sin største seier noensinne med over 49% av stemmene og nærmere 75% av plassene i nasjonalforsamlingen.

Hovedopposisjonspartiet ble det hindunasjonalistiske Bharatiya Janata Party (BJP) med 7,7% av stemmene. Rajiv Gandhis suksess varte likevel ikke lenge. I 1987 ble han konfrontert med en alvorlig politisk krise som han såvidt klarte å komme gjennom, men uten å få igjen den samme tilliten som opinionen hadde til ham etter valget. Nasjonale valg i november 1989 førte til at Kongresspartiet fikk 39,3% av stemmene, men partiet klarte ikke å danne regjering. Opposisjonen hadde ingått en allianse og V.P.Singh, leder av Janata, ble statsminister. Dette varte imidlertid bare til november 1990 da en fraksjon av Janata skiftet side. Lederen av denne fraksjonen, Chandra Shekhar, ble da regjeringssjef i seks måneder med støtte fra Kongresspartiet. Etter at han mistet denne støtten ble nasjonalforsamlingen oppløst og nye valg fant sted i mai-juni 1991. I løpet av valgkampen ble Rajiv Gandhi drept. Til tross for at Kongresspartiet mistet sin leder, vant de valget med 37% av

⁵Nehru fra 1947-1964, Shastri 1964-1966 og Indira Gandhi 1966-1977. Etter å ha blitt dømt for krenkelse av valgloven i 1975 erklærte Indira Gandhi unntakstilstand som varte til valget i 1977.

stemmene og P.V.Narasimha Rao ble statsminister for en mindretallsregjering som var avhengig av støtte fra opposisjonen for å kunne regjere. Ved dette valget fikk BJP enda større oppslutning med over 20% av stemmene og ble det nest største partiet. Raos tid ved makten var preget av økonomiske reformer, separatistiske bevegelser og religiøse motsetninger.

Det virker som om India etter mange års stabilitet gikk over i en periode med kronisk ustabilitet. Den Indiske Union er blitt vanskeligere å styre, med hyppig skifte av statsministre. India er gått fra Kongressæraen over i en tid med usikre koallisjoner.

6.5.2 Fragmentert partisystem

Noe av det typiske ved det indiske partisystemet er at det er svært fragmentert. Stadig vekk bryter en politiker eller en gruppe ut av et parti og danner et nytt. Dette gjør at det er vanskelig å få oversikten over det indiske politiske landskap. Iom. at Kongressparti-æraen er over blir det også et problem å danne en opposisjon fordi den vil måtte basere seg på støtte fra mange forskjellige partier, samtidig som opposisjonen på sin side har problemer med å samle seg og presentere seg som et troverdig alternativ til Kongresspartiet. I den grad opposisjonen har samlet seg, er dette i forbindelse med valg, og ikke som noen langtidsstrategi. En av årsakene til at opposisjonen har så vanskelig for å komme over splittelsene (Zins 1992:252-256) er bl.a. at den parlamentariske opposisjonen inneholder partier fra kommunistene til venstre til det hindunasjonalistiske BJP til høyre. En annen faktor er at avgjørelser som blir tatt i opposisjonen er svært påvirket av kaste- og fraksjonsstrid, snarere enn av politisk og ideologisk kamp. I denne striden er det meget gode forhold for personstrid - noe som igjen gjør at ledere ikke kommer frem for om mulig å lede opposisjonen. Til slutt er det også svært vanskelig å samle nasjonale og regionale partier til samarbeid, og siden 80-årene er regionale partier blitt viktigere enn nasjonale i flere delstater.

Kohli kommer til at en av hovedårsakene til styrings-/regjerings-krisen i India er svake politiske partier og at det er blitt en økende grad personlig styre mens politiske institusjoner er blitt svekket.

Med svake regjeringer, en splittet opposisjon og svake partier ser det ikke lovende ut for at India skal få en handlekraftig regjering med det første, som kan hende kunne ha løst eller i det minste fått en viss bevegelse på konflikten i Siachen.

6.5.3 BJPs suksess - overlever den sekulære stat?

BJP vokste raskt og fikk altså et meget godt valgresultat i 1991. Partiets mål har vært en statsordning basert på hindureligionen. Dette er et klart avvik fra arven etter Nehru, som fikk virkeliggjort at India ble en sekulær stat uten tilknytning til noen religion. BJPs vekst understreker den tendens til splittelse mellom religioner, etniske grupper og samfunnsgrupper som har preget India i 1990-årene.

Den gamle Babri-moskeen i Ayodhya i delstaten Uttar Pradesh ble religionsstridens fremste symbol. Moskeen var bygd av muslimske invasjonstyrker for over 450 år siden, ovenpå det som hevdes å ha vært et hindutempel for guden Rama på stedet. Den 6.desember 1992 gikk en stor skare hinduekstremister løs på moskeen og rev den ned. Dette ga støtet til kraftige tumulter over store deler av India med ca. 3000 dødsofre og titusener sårede de påfølgende måneder. Blant de mange som ble arrestert var BJPs partisjef, L.K.Advani, som var i Ayodhya under moskéstormingen. En voldsbølge i januar 1993 rammet i første rekke Bombay, Indias økonomiske dynamo. De fleste av de over 650 drepte var muslimer. 12.mars 1993 kom et muslimsk mottrekk: 13 bilbomber eksploderte på sentrale steder med minst 317 døde og store materielle skader.

BJPs økte velgeroppslutning er viktig fordi partiet utfordrer ideen om India som en sekulær stat. Skjebnen til Kashmir er i denne sammenhengen en slags test for det sekulære India iom. at Kashmir er den eneste delstaten i India der et flertall er muslimer. De sittende regjeringer har dermed hatt lite slingringsmonn i Kashmir-saken, og har hele tiden vært utsatt for kritikk fra BJP, som kan bruke denne saken til å få enda større velgeroppslutning.

6.6 AVSLUTNING

I dette kapittelet har jeg altså funnet at Aksai Chin-erfaringen i 1962 kan ha hatt betydning for hvordan India handlet i 1984 på Siachen. Erfaringen med å miste territorium i 1962 ved et *fait accompli* på grunn av dårlig forsvar har vært en forsedelig erfaring India for all del ikke ville skulle gjenta seg. Dette viser igjen at den tidsperioden jeg ville konsentrere meg om (1984-1994) er for kort.

Etter en kort redegjørelse for den politiske historien fra 1984 til 1994, valgte jeg utfra dette noen faktorer som kunne forklare hvorfor Siachen-konflikten ikke er opphørt. Den første faktoren var Indias problem med regional urolighet og diverse gruppers ønske om mer autonomi. Dette gjør at utviklingen i Siachen og i Kashmir kan ha en "smitte-effekt" eller bidra til en dominoeffekt andre steder i India der det også er regionale uroligheter. Hvilke konsekvenser en forandring i situasjonen i Siachen og/eller i Kashmir vil ha for India er det uenighet om.

Den andre faktoren jeg har sett på er regjeringenes svake stilling. Herunder har jeg sett på tre trekk ved det indiske politiske liv. Først at India siden 1977 har hatt en rekke koalisjons- og mindretallsregjeringer, deretter at partisystemet er fragmentert, og endelig at det hindunasjonalistiske BJP har hatt en økende suksess. Disse tre trekkene har ført til at regjeringene ikke har hatt noen sterk stilling som gjør at de klarer å finne en løsning på Siachen-problemet, samtidig som BJP har fått større betydning. I og med at det hindunasjonalistiske BJP har fått større oppslutning fra velgere, og har en ekstrem stilling i forhold til muslimer, Kashmir og Pakistan har dette i enda større grad hindret de sittende regjeringer å finne en løsning.

Hvilken nytte kan Siachen og Kashmir problemet ha for India? Den mest umiddelbare nytten er kanskje muligheten for å skylde på det landet man er i konflikt med, for alt som går galt hjemme. En annen hensikt er at konflikten virker samlende innad i landet.

"In India it has been convenient to blame the collapse of all vestiges of democratic government in the State of Jammu and Kashmir in the meddling of Pakistan. During the first half of 1990 there arose a constant outpouring of complaints by Indian official spokesmen that a new version of Operation Gibraltar was in progress, [...]; and at one moment the Prime Minister of India,

V.P. Singh, warned the Indian people that they must morally prepare for war with Pakistan.” (Lamb 1991:331)

“[...] from the early 1980s the Indian Government was not too sure that it did, in fact, wish to improve its public relationship with Pakistan. A foreign enemy proved an extremely useful scapegoat upon which to lay blame for a wide range of troubles, notably the continuing Sikh problem in the Punjab. [...] the constant reiteration by Indian politicians that all the trouble was the result of Pakistan’s interference in India’s internal affairs, both in the Punjab and in the State of Jammu and Kashmir, stimulated a climate of public opinion which at the best of times was never inclined to give Pakistan the benefit of the doubt. In the run up to the 1989 election Rajiv Gandhi could not afford to appear weak on this issue; and the government which V.P. Singh headed at the end of 1989 inherited what can only be described as a mandate for strong measures against Pakistan.” (Lamb 1991: 339-340)

Dette kan også ha bidratt til å hindre en løsning på Siachen-konflikten.

KAPITTEL 7 :

KONKLUSJON

• PROBLEMSTILLING

I denne hovedoppgaven har jeg en ideografisk tilnærming og har forsøkt å finne mulige forklaringer på Siachen-konflikten mellom India og Pakistan i Nord-Kashmir. Jeg har prøvd å finne mulige årsaker til at konflikten startet, og til at den ikke er opphørt.

• FREMGANGSMÅTE

For å gjøre dette har jeg brukt situasjonslogisk analyse som består av situasjonsmodellen og rasjonalitetsprinsippet. Måten jeg har lagt opp oppgaven og kapitlene på, er etter logikken til Tsebelis' "*Nested Games*". For å skjønne konflikten i Siachen-området har jeg valgt å gradvis utvide perspektivet og se om

forhold ved konteksten, ved andre "arenaer" som Siachen er en del av, eller et utvidet tidsperspektivet kan belyse problemstillingen.

- BESKRIVELSE AV KONFLIKTEN

Kapittel to beskriver konflikten for at leseren skulle få en forestilling om forholdene i området, om hendelsesforløpet, og om omfanget av døde og sårede.

- NYTTE-KOSTNAD AV SIACHEN ISOLERT

I kapittel tre begynte jeg letingen etter forklaringer på konflikten ved å se om det var faktorer ved selve området som hadde betydning. For å finne ut av dette så jeg først på hvilken mulig "nytte" India og Pakistan kan ha av området ved å se på strategiske betrakninger, økonomiske forhold, politiske hensyn, og endelig demografisk-territoriell nytte. Så gikk jeg over til å se på kostnadene forbundet med konflikten. Dette inbefattet antall døde og sårede, foruten økonomiske og politiske kostnader ved å ha en konflikt gående i Siachen området.

- THE DOLLAR AUCTION GAME

Siden en "snever" nytte-kostnads-analyse ikke ga noen tilfredsstillende forklaring, så jeg på andre muligheter. Her gikk jeg inn på Shubiks "dollar auction game" som en mulig forklaring på hvorfor partene har hatt problemer med å avslutte konflikten. "Dollar auction game"-logikken innebærer noe av det samme som "sunk costs" - når man først har investert tungt i en konflikt, vil en tilbakevending til *status quo* ante bety at man har "mistet" investeringen. Man har investert til nærmest ingen nytte. Deltagelse i et "dollar auction game" er ikke ubetinget irrasjonelt, men kan lett lede til at kostnadene overstiger den potensielle gevinsten fordi den innebærer en eskalerende prosess. Ifølge dynamikken i spillet skulle derfor konflikten i Siachen ha eskalert, noe som imidlertid ikke har funnet sted. En første årsak til dette er at landene har begrensede økonomiske ressurser å sette inn i konflikten. En annen årsak til at konflikten ikke har eskalert er de vanskelige og ekstreme forholdene i området - både høyden, klimaet og temperaturen. En tredje mulig forklaring fant jeg i Axelrods "live-and-let-live system" som går ut på at det kan oppstå samarbeid (gjensidig måtehold med hensyn til skyting) mellom fiender. Dette er typisk for kriger der fronten står stille, slik den har gjort i Siachen, og kan muligens forklare hvorfor konflikten ikke er blitt opptrappet.

- UKLARE ELLER IKKE-EKSISTERENDE GRENSER

I kapittel fire ble Siachen behandlet som en del av Kashmir. Det første jeg gikk inn på her var konfliktene India og Pakistan har hatt siden frigjøringen, og de påfølgende våpenstillstandsavtalene som har definert grensen mellom de to landene i Kashmir. Et viktig punkt var at det faktisk ikke eksisterer noen presis grensedragning mellom India og Pakistan i Siachen-området. Dette forklarer en del av Siachen-konflikten. Når én av partene oppdager at den andre parten regner området for sitt, er det ikke overraskende at det blir problemer. Men at det skulle gå så langt at det ble anlagt faste poster og at det kom til regelrette artilleritrefninger krever mere forklaring. Bakgrunnen for konflikten er i alle fall at India ble klar over at internasjonale kartverk avtegnet området ved Siachen som pakistansk, og fjellklatringsekspedisjoner i området søkte om lov fra Pakistan. Dette var uholdbart for India som så startet med egne klatreekspedisjoner som et ledd for å hevde sitt territorielle krav på Siachen. Et ytterligere problem for India var at en eventuell forlengelse av CFL/LOC nordover for å løse Siachen-konflikten ville ende ved den pakistansk-kinesiske grensen som India ikke godkjenner. Pakistan inngikk en grenseavtale med Kina i 1963 hvor Pakistan ga Kina en del av pakistansk Kashmir, og definerte grensen mellom dem. Dette er noe India aldri har, eller vil kunne, godkjenne i og med at Indias krav er at hele Jammu og Kashmir (også den pakistanske delen og deler som Kina har okkupert slik som Aksai Chin) er indisk. En avtale med Pakistan om en grensedragning i Siachen-området vil derfor være nærmest umulig for India, og forklarer hvorfor denne konflikten er så vanskelig å komme ut av.

- PAKISTANSKE MILITÆRE PRESTISJETAP

I kapittel fem gikk jeg over til å se på mer innenrikspolitiske faktorer i Pakistan som kan ha bidratt til at Siachen-konflikten ikke er opphørt. Etter en kort gjennomgang av den politiske historien for landet i perioden 1984-1994, gikk jeg nærmere inn på tre faktorer som kan ha bidratt til den fastlåste situasjonen på Siachen. Den første faktoren var militærets sterke stilling i Pakistans historie og politiske liv. Da Siachen-konflikten startet i 1984 var det diktatur i Pakistan, med general Zia ul-Haq som ledet landet. At India klarte å anlegge poster på Siachen må ha vært et forsmedelig nederlag for Zia i og med at de regnet dette området for å være under pakistansk administrativ kontroll. Det må ha vært svært viktig for

pakistanske militære å hindre at India kom lenger inn i pakistansk Kashmir i 1984, noe som medførte at de sendte tropper inn i området.

- SVAKE PAKISTANSKE REGJERINGER UTNYTTER SAMLENDE KRAFT

Etter militærdiktaturets fall i 1988 har det vært flere valg i Pakistan, men som regel har det vært mindretallsregjeringer og koalisjoner ved makten. I og med at det i Pakistan er stor enighet omkring Kashmir-konflikten og om at Siachen er en del av Kashmir, er det ikke stort å vinne politisk ved en fredelig løsning på Siachen. Siachen og Kashmir er nyttige for å samle støtte i befolkningen, i forhold til diverse maktgrupper i samfunnet og til å motvirke de sentrifugale kreftene i Pakistan. En hard linje i forhold til Kashmir og Siachen blir ikke nevneverdig kritisert. Et forsøk på å løse konfliktene med erkrivalen India er derimot mye mer kontroversielt.

- INDIAS AKSAI CHIN-ERFARING

Det sjette kapittelet om Siachen og India tok først for seg en faktor som kan ha vært utløsende for den indiske innrykkingen på Siachen. India, med den bitre erfaringen av Kinas okkupasjon av Aksai Chin i 1962, var redd for at det samme ville skje på Siachen. Her ser man at ved å utvide tidsdimensjonen finner vi at tidligere erfaring i 60-åra har hatt betydning for indernes handling i 80-årene på Siachen. De var med andre ord bekymret for et pakistansk *fait accompli*. Denne erfaringen, sammen med etterretningsrapporter som tydet på at Pakistan forberedte en større aksjon på Siachen, bidro til at India rykket inn. Hvis indernes motiv var frykt for et pakistansk *fait accompli*, har de oppnådd sitt mål. Pakistan har mistet sin "administrative kontroll" over Siachen området.

- INDISK FRYKT FOR DOMINOEFFEKT VED EN LØSNING

En annen faktor jeg gikk inn på i kapittel seks var frykten for en dominoeffekt. Hvis konflikten på Siachen blir løst ved for eksempel en forlengelse av LOC til den kinesiske grensen, vil dette være problematisk for India hvis dette oppfattes som at de oppgir sine territoriale krav i forhold til både Kina og Pakistan angående Kashmir. Dette vil kunne oppfattes som ettergivenhet, og gi signaler om at indiske myndigheter er blitt ettergivende i forhold til Kashmir i første omgang, og i forhold til andre delstater hvor det finnes separatistiske krefter i India i neste

omgang. Det er kanskje spesielt i forhold til Kashmir og Punjab dette er tilfellet, selv om noen forfattere mener Kashmir er et særtilfelle. Denne faktoren kan også forklare hvorfor konflikten på isbreen ikke er kommet til opphør.

- **INDISKE REGJERINGERS UTSATTE STILLING**

Svake regjeringer har også vært en faktor i dette kapittelet. Indiske regjeringer har de siste årene bestått av mindretalls- og koalisjonsregjeringer. BJPs økte velgeroppslutning og deres ekstreme stilling i forhold til muslimer, Kashmir og Pakistan har gitt de suksessive regjeringene lite slingsmonn til å forhandle med Pakistan om Siachen. Spørsmålet om å få til en løsning i Siachen er ikke en populær sak i India, mens en steil holdning i forhold til Kashmir og Pakistan er blitt brukt av politikere for å samle folkelig og politisk støtte. Med andre ord har det vært vanskelig for regjeringene å forhandle og få en slutt på Siachen-konflikten i en slik situasjon.

Slik sett har regjeringene i både Pakistan og India vært i den samme stillingen - uten nok styrke, av forskjellige grunner, til å trekke seg ut av Siachen. I begge land er Siachen- og Kashmir-spørsmålet betente saker som brukes av politikerne til å samle støtte, spesielt når de ikke har en sterk stilling i forhold til opposisjonen og andre grupper i samfunnet.

- **KASHMIR-KONFLIKTENS SAMLENDE/SPLITTENDE KRAFT**

Konflikten kan spores tilbake til opprettelsen av India og Pakistan i 1947 og problemet med hvilken stat Jammu og Kashmir skulle tilhøre. Logikken for de to statsdannelsene er vidt forskjellig. Pakistan ble dannet som hjemland for de indiske muslimene i 1947. For Pakistan er derfor det muslimskdominerte Kashmir en uferdig del av Pakistans opprettelse og har vært en samlende sak i Pakistan. India derimot ble en sekulær stat. Fordi Kashmir er den eneste delstaten i India med et muslimsk flertall er den en slags test på sekularismen i India, og det har vært frykt for at en forandring i situasjonen i Kashmir kan få oppsplittende konsekvenser for India. Ergo er de to nasjonalstatenes identitet på spill i forhold til hva som skjer med Kashmir.

At Siachen ligger i Kashmir gjør at ingen av partene har klart å løse isbre konflikten ved forhandlinger ved en forlengelsen av CFL/LOC eller ved en demilitarisering.

- EN FOR SNEVER TIDSBEGRENSNING

I innledningskapittelet skrev jeg at jeg ville konsentrere meg om perioden 1984-1994. Utover i oppgaven har det imidlertid vist seg at denne tidsbegrensningen var for knapp. For å forklare Kashmir må man tilbake til

av India og Pakistan i 1947, og en av forklaringene på Indias handlemåte på Siachen, Aksai Chin, fant sted i 1962.

- HVILKEN VEKT HAR DE FORSKJELLIGE ARENAENE?

Hvilken vekt de forskjellige arenaene og faktorene har sier ikke "Nested Games" til Tsebelis noe om. Generelt kommer det an på diskusjonskraften og hvilke faktorer som er de mest plausible. I denne oppgaven synes jeg imidlertid det er vanskelig å veie forskjellige faktorerers betydning fordi jeg kan ha oversett andre viktige faktorer.

REFERANSER

Ahmed, Imtiaz (1994): "State, military and modernity: the experience of South Asia" *Contemporary South Asia*, Vol. 3, no.1:53-66

Amin, Tahir (1994): "PAKISTAN IN 1993. Some Dramatic Changes" *Asian Survey*, Vol. 34, no. 2:191-199

Arif, Mohammad (1994): "The Kashmir Dispute and Pakistan-India Relations: 1972-1992", *Pakistan Horizon*, Vol.47, Number 1, January 1994: 35-45

Aschehoug og Gyldendals STORE NORSKE leksikon (1988 og 1996) Oslo: Kunnskapsforlaget

Axelrod, Robert (1984): *The Evolution of Cooperation*, kap.4 "The Live-and-Let-Live System in Trench Warfare in World War I" :73-87 New York: Basic Books

Bhinda, Nils (1994) : "The Kashmir conflict" kap 3 :55-80 i *The True Cost of Conflict* Michael Cranna (ed), London: Earthscan Publications Ltd.

- Blomkvist, Hans (1984): "Det ideologilösa Indien" *Internationella studier*, no. 5:31-36
- Bray, John (1992): "New directions in Pakistan's foreign policy" *The World Today*, Vol. 48, no. 4:65-68
- Burki, Shahid Javed (1991): *PAKISTAN: The Continuing Search for Nationhood* Oxford, Boulder, San Fransisco: Westview Press
- Boivin, Michel (1996): "Le Pakistan" i *Que sais-je* no. 970, Paris: Presses Universitaires de France
- Cashman, Greg (1993): *What Causes War? : An Introduction to Theories of International Conflict*. New York: Lexington Books
- Chibber, ML (Lieutenant General, PVSM, AVSM (retd.)) (1990): "Siachen - The Untold Story (A Personal Account)", *Indian Defence Review*, januar:146-152
- Clerc, Jean-Pierre (1994): "Du sang sur la neige au Karakorum", *LE MONDE SELECTION HEBDOMADAIRE*, No 2381, 15.juni1994 : 1,3
- Coser, Lewis A. (1956): *The Functions of Social Conflict*. Glencoe, Illinois: The Free Press
- Desmond, Edward W. (1989): "India-Pakistan - War at the Top of the World", *Time International*, 17. July: 18-25
- Desmond, Edward W. (1990): "The Road to War?", *Time International*, 14. May:18-23
- Elster, Jon (1989a): *Vitenskap og politikk*. Oslo: Universitetsforlaget (Det blå bibliotek)
- Elster, Jon (1989b): *Nuts and Bolts for the Social Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press
- Ganguly, Sumit (1990): "Avoiding war in Kashmir" *Foreign Affairs*, winter 1990/91, Vol 69, No 5 : 57-73
- Ganguly, Sumit (1993): "Ethno-religious Conflict in South Asia" *Survival*, Vol. 35, no. 2:88-109

- Ganguly, Sumit & Kanti Bajpai (1994): "INDIA AND THE CRISIS IN KASHMIR" *Asian Survey*, Vol.34, no. 5:401-416
- Ganguly, Sumit (1996): "Uncertain India" i *Current history*, Vol.95, No.600 (april):145-150
- Hettne, Björn (1985): "Etniska konflikter och nationell sikkerhet i Indien" *Internationella studier*, no. 2:25-31
- Hovi, Jon & Bjørn Erik Rasch (1993): *Strategisk handling*. Oslo, Universitetsforlaget
- Hovi, Jon & Bjørn Erik Rasch (1996): *Samfunnsvitenskapelige analyseprinsipper*. Kapittel 5: Situasjonologisk analyse. Bergen: Fagbokforlaget
- Hyman, Anthony (1990): "Pakistan: Towards a Modern Muslim State?" *Conflict Studies* no.227
- Hyman, Anthony (1994): "Kashmir: paths to peace?" *The World Today*, Vol.50, no.7:123-125
- Jansson Erland (1985a): "Pakistan:Val utan mening" *Internationella studier* no.2:6-9
- Jansson Erland (1985b): "Pakistan - ett land, flera folk" *Værlldspolitikens dagsfrågor*, 8 Stockholm: Utrikespolitiska instituttet
- Keesing's Record of World Events*, Vol 41 (1995), Vol 42 (1996)
London:Longman
- Kohli, Atul (1990): *Democracy and Discontent. - India's growing crisis of governability*. Cambridge: Cambridge University Press
- Kristiansson, Stefan (1988): "Kashmirkonflikten och fredsbevarande insatser" i *Militärhistorisk tidsskrift*, Militärhögskolan Stockholm
- Kukreja, Veena (1991): *Civil-Military Relations in South Asia. Pakistan, Bangladesh and India*. New Delhi/Newbury Park/London: Sage Publications
- Langholm, Sivert (1977): *Historisk rekonstruksjon og begrunnelse. - En innføring i historiestudiet* Oslo : Dreyers Forlag

- Lamb, Alastair (1991): *Kashmir a disputed legacy 1846-1990*. Hertingfordbury: Roxford Books
- Nicholson, M (1992): *Rationality and the Analysis of International Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press
- Malik, Iftikhar H (1992): "Ethnicity and contemporary south asian politics - the Kashmir conflict as a case study" i *Round Table* (april);322:pp.203-214
- Pakistan Horizon* (1990) april, Vol 43 (2) : "Kashmir Documents": 105-159
Karachi: Pakistan Insitute of International Affairs
- Paul, Thazha Varkey (1994): *Asymmetric Conflicts: War Initiation by Weaker Powers*. Cambridge: Cambridge University Press
- Rashid, Ahmed (1996): "Pakistan: Trouble Ahead, Trouble Behind" *Current History* Vol.95, no.600
- Rose, Leo E. (1989): "Pakistan: Experiments with Democracy" *Democracy in developing countries* Vol 3 "Asia", Edited by Larry Diamond, Juan J Linz and Seymour Lipset London:Adamantine Press Limited
- Roy, Ramashray (1994): "INDIA IN 1993. The Struggles of Economic Reform" *Asian Survey*, Vol. 34, no. 2:200-208
- Shubik, Martin (1971): "The dollar auction game: a paradox in noncooperative behavior and escalation", *Journal of conflict resolution* , vol.15 :109-111
- Skinner, Todd (1996): "Storming the tower", *National Geographic* Vol.189, no.4 (april)
- Thomas, Raju G. C. (1993): "South Asian Security in the 1990s" *Adelphi paper* 278, The International Institute for Strategic Studies
- Tseblexis, George (1990): *Nested Games : rational choice in comparative politics* Berkley : University of California Press
- Voice of America* (1995): "India, Pakistan Fight Over A Frozen Waste Land"
Date: Thu Jun 22 17:02:32 1995
([gopher://gopher.voa.gov:70/00/newswire/thu/PAKISTAN SIACHEN](http://gopher.voa.gov:70/00/newswire/thu/PAKISTAN_SIACHEN))

- Yasmeen, Samina (1994): "DEMOCRACY IN PAKISTAN. The Third Dismissal" *Asian Survey*, Vol. 34, no. 6:572-588
- Widmalm, Sten (1997): *Democracy and Violent Separatism in India. - Kashmir in a Comparative Perspective* (doktoravhandling) Uppsala University
- Wirsing, Robert G. (1986): "The Siachen Glacier Dispute - I: The Territorial Dimension", *Strategic Studies* 10(1) Autumn:49-66
- Wirsing, Robert G. (1988): "The Siachen Glacier Dispute - II: The Domestic Political Dimension", *Strategic Studies* 11(3) Spring:83-97
- Wirsing, Robert G. (1988): "The Siachen Glacier Dispute - III: The Strategic Dimension", *Strategic Studies* 12(1) Autumn: 38-54
- Wirsing, Robert G. (1991): *Pakistan's security under Zia, 1977-1988*, kapittel 4 "The Siachen glacier territorial dispute with India: The irredentist imperative" New York: St. Martin's Press
- Wirsing, Robert G. (1994): *India, Pakistan and the Kashmir dispute* London: Mac Millan
- Zins, Max Jean (1992): *Histoire politique de l'Inde indépendante* Paris: Presses Universitaires de France (puf)